

Jenni Planting & Elina Siermala

**VANHEMPIEN KOKEMUKSIA OULUN KAUPUNGIN AVOINTEN
VARHAISKASVATUSPALVELUIDEN PERHERYHMIEN
TOIMINNASTA**

**VANHEMPIEN KOKEMUKSIA OULUN KAUPUNGIN AVOINTEN
VARHAISKASVATUSPALVELUIDEN PERHERYHMIEN
TOIMINNASTA**

Jenni Planting & Elina Siemala
Opinnäytetyö
Kevät 2012
Sosiaalialan koulutusohjelma
Oulun seudun
ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tekijät: Jenni Planting ja Elina Siermala

Opinnäytetyön nimi: Vanhempien kokemuksia Oulun kaupungin avointen varhaiskasvatustalveluiden perheryhmien toiminnasta

Työn ohjaajat: Päivi Onkalo ja Riikka Suokas

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2012

Sivumäärä: 52 + 7 liitesivua

Opinnäytetyömme tavoitteena on kuvailla asiakasperheiden vanhempien kokemuksia Oulun avointen varhaiskasvatustalveluiden perheryhmien toiminnasta. Tarkoituksenamme on auttaa Oulun kaupunkia kehittämään avoimen varhaiskasvatuksen perheryhmien toimintaa tutkimustulostemme avulla. Kiinnostuimme aiheesta suorittaessamme ensimmäistä ammattiharjoitteluamme avoimessa päiväkodissa. Harjoittelun aikana huomasimme yleisen tietämyksen avoimesta varhaiskasvatuksesta olevan vähäistä, minkä takia halusimme käsitellä sitä opinnäytetyössämme.

Opinnäytetyömme teoreettinen viitekehys koostuu avoimen varhaiskasvatuksen määrittelystä, kasvatuskumppanuudesta, vertaistuesta sekä vapaasta leikistä ja ohjatusta toiminnasta. Toteutimme laadullisen opinnäytetyömme hyödyntäen fenomenologishermeneuttista lähestymistapaa. Aineistonkeruumenetelmänä käytimme teemahaastattelua. Haastattelimme yhteensä seitsemää asiakasvanhempaa kahdessa ryhmähaastattelussa helmikuussa 2012. Analysoimme haastatteluista saadun aineiston teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen tuloksissa korostuvat vertaistuen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen merkitykset, ohjatun toiminnan ja vapaan leikin tasapainoinen kokonaisuus sekä varhaiskasvatuksen ammatilliselta saatu tuki. Tutkimuksemme mukaan avoimen varhaiskasvatuksen perheryhmä tukee ja edistää koko perheen kokonaisnaisvaltaista hyvinvointia.

Asiasanat: avoin varhaiskasvatus, kasvatuskumppanuus, vertaistuki

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

Authors: Jenni Planting and Elina Siermala

Title of thesis: Parents' Experiences of Open Daycare Centres in Oulu

Supervisors: Päivi Onkalo and Riikka Suokas

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2012

Number of pages:

52 pages + 7 appendix pages

Open early education is meant for children who are cared for at home. Open daycare centres offer guided activities for children and provide their parents a possibility to meet other families with small children in the area. We were interested in this subject during our practical training periods in the open daycare centre.

The aim of the study was to describe parents' experiences of open daycare centres in Oulu. The purpose was to help the city of Oulu to improve its open early education services.

Our thesis was a qualitative study. The data was collected using theme-based interviews. There were two group interviews with seven interviewees altogether. The data was analyzed using the method of theory based content analysis.

Findings revealed that for the parents it was important to get social contacts and peer support in open daycare centres. According to parents it was also important to have a good ECEC (early childhood education and care) partnership with the open early education staff. It deepens on the relationship between parent and child. According to the results the activities in open daycare centres support the comprehensive growth of a child.

The open daycare centres contribute to the welfare of the whole family. In regard to further studies it would be interesting to study the experiences of the open early education staff and find out how they feel about supporting families that do not require full-time daycare for their children.

Keywords: open early education, ECEC-partnership, peer support

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ.....	3
ABSTRACT	4
1 JOHDANTO.....	6
2 AVOIN VARHAISKASVATUS	8
2.1 Avoin varhaiskasvatus Oulussa	10
2.2 Lapsiperheet avoimen varhaiskasvatuksen asiakkaina	10
2.3 Kasvatuskumppanuus	12
2.4 Vertaistuki.....	13
2.5 Vapaa leikki ja ohjattu toiminta.....	15
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	18
3.1 Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimustehtävä	18
3.2 Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat.....	19
3.3 Tutkimusmenetelmä.....	20
3.4 Tutkimuksen kohderyhmä ja aineiston hankinta	21
3.5 Aineiston analysointi	22
4 TUTKIMUSTULOKSET	24
4.1 Perheryhmän merkitys vanhemmalle.....	24
4.2 Perheryhmän merkitys lapselle	27
4.3 Kasvatuskumppanuus perheryhmässä	28
4.4 Perheryhmän kehittämisehdotukset	29
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	32
6 LUOTETTAVUUS	37
7 EETTISYYS	40
8 POHDINTA.....	42
LÄHTEET	48

1 JOHDANTO

Avoin varhaiskasvatus on käsitteenä uusi. Avointa varhaiskasvatustoimintaa on kuitenkin ollut Suomessa jo 1970-luvun lopulta lähtien, mutta ennen 2000-lukua siitä käytettiin nimitystä leikkitoiminta. Avointen päiväkotien tehtävänä on alusta alkaen ollut lapsiperheiden eristäytyneisyyden vähentäminen ja kasvatusneuvonnan antaminen. Tärkeäksi osaksi avointa varhaiskasvatusta on aina koettu vanhempien aktivoiminen ja rohkaiseminen osallistumaan kasvatusta koskevaan keskusteluun yhdessä ammattikasvattajien kanssa. (Alila & Portell 2008, 12, 17.)

Avoin varhaiskasvatus on päivähoidon ohella toteutettua palvelua lapsiperheille. Se on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, joka on suunnattu kotihoidossa oleville lapsille sekä heidän vanhemmilleen. Avointa varhaiskasvatusta järjestävät kunnat, seurakunnat, järjestöt ja yksityiset palvelun tuottajat. Palveluiden yleisenä tavoitteena on tarjota sosiaalisia kontakteja, kasvatuksellista tukea sekä monipuolista toimintaa yhdessä muiden lasten ja vanhempien kanssa. Avoimet varhaiskasvatuspalvelut lisäävät lasten ja perheiden hyvinvointia sekä perusturvallisuutta. (Alila & Portell 2008, 14–15.)

Nykyään avoimet varhaiskasvatuspalvelut laajenevat, monipuolistuvat ja muuttuvat jatkuvasti. Tulevaisuudessa avoimen varhaiskasvatuksen kaltaiset monimuotoiset palvelut tulevatkin todennäköisesti korvaamaan kokopäivähoidon tarvetta, sillä ne ovat joustavampia kuin perinteinen koko- ja osapäivähoito ja vastaavat näin myös perheiden tarpeisiin paremmin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 39.) Viime vuosina myös Oulun kaupungissa on pyritty tuottamaan lasten kokopäivähoidon rinnalle lisää vaihtoehtoisia palveluita, joihin avoimet varhaiskasvatuspalvelutkin lukeutuvat (Oulun kaupungin sosiaali- ja terveystoimi 2007, hakupäivä 25.4.2012).

Ajatus opinnäytetyömme aiheesta lähti ensimmäisestä ammattiharjoittelusta, jonka suoritimme molemmat avoimessa päiväkodissa. Huomasimme harjoittelujemme aikana, että yleinen tietämys avoimesta varhaiskasvatuksesta on vähäistä, minkä vuoksi halusimme käsitellä aihetta opinnäytetyössämme. Lisäksi tavoitteenamme on suorittaa lastentarhanopettajan kelpoisuus, ja siksi haluamme sitoa opinnäytetyömme varhaiskasvatuksen työkenttään.

Laadullisen opinnäytetyömme tavoitteena on kuvailla avoimissa päiväkodeissa järjestettävien perheryhmien vanhempien kokemuksia Oulun avoimista varhaiskasvatuspalveluista. Tarkoituksenamme on auttaa Oulun kaupunkia kehittämään avoimia varhaiskasvatuspalveluita tuomalla esille asiakasperheiden vanhempien kokemuksia. Toiveenamme on, että Oulun avoimen varhaiskasvatuksen ammattilaiset saisivat opinnäytetyöstämme uusia näkökulmia jokapäiväiseen työhönsä.

2 AVOIN VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen eri elämäntilanteissa tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta. Sen tavoitteena on edistää lapsen tervettä kasvua, kehitystä ja oppimista. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, hakupäivä 30.3.2012.) Kuntien, yksityisten palveluntuottajien, järjestöjen ja seurakuntien tuottamaa ja valvomaa varhaiskasvatusta ohjaavat valtakunnalliset linjaukset. Keskeisimpiä varhaiskasvatuspalveluita ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä erilainen avoin toiminta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.)

Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa, joka sisältää hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudet (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, hakupäivä 30.3.2012). Näiden kokonaisuuksien avulla voidaan edistää lapsen ajattelun kehittymistä, myönteistä minäkäsitystä sekä ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 16). Laissa lasten päivähoitosta (36/1973 1:2.2 §) säädetään, että päivähoiton tulee tarjota lapselle turvalliset, jatkuvat ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisa kasvuympäristö. Lain mukaan päivähoiton tavoitteena on myös tukea päivähoitossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä.

Avoin varhaiskasvatus on osa päivähoitoa. Se tarjoaa ohjattua toimintaa kotihoidossa oleville lapsille sekä sosiaalisia kontakteja ja monipuolista tekemistä asiakasperheille. (Oulun kaupunki 2011, hakupäivä 11.9.2011.) Sen tarkoituksena on tukea perhettä lapsen hoidossa ja kasvatuksessa silloin, kun lapsi ei tarvitse kokopäivähoitoa (Alila & Portell 2008, 70). Avoimen varhaiskasvatuksen ensisijaisena tavoitteena on edistää lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 15). Avoin varhaiskasvatus, kuten muukin varhaiskasvatus, tukee lapsen fyysistä kehitystä ja terveyttä, älyllistä kehitystä ja oppimista, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä, luovaa toimintaa ja mielikuvitusta sekä omaan lähiympäristöön ja kulttuurin tutustumista. Tärkeää on muistaa, että kasvatuksen perusta annetaan lapselle kotona, mutta sen tukena ovat kaikki varhaiskasvatuspalvelut. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 29.)

1970-luvulta aina 2000-luvulle asti avoimesta varhaiskasvatuksesta käytettiin nimitystä leikkitoiminta. Vähitellen leikkitoiminnan muodot ryhmiteltiin leikkikerhoihin, leikkipuistoihin, leikkivälinelainaamoihin ja avoimiin päiväkoteihin. Suomen sosiaalhallitus aloitti avoimen päiväkotitoiminnan kokeilun vuonna 1978 avaamalla 11 avointa päiväkotia eri puolille Suomea. Niiden tehtävänä oli lapsiperheiden eristäytyneisyyden vähentäminen ja kasvatusneuvonnan antaminen. Tärkeänä nähtiin vanhempien rohkaiseminen ja aktivoiminen osallistumaan kasvatusta koskevaan keskusteluun yhdessä ammattikasvattajien sekä muiden aikuisten kanssa. Avoimen varhaiskasvatuksen pääpainotukset eivät siis ole muuttuneet vuosikymmenten vaihtuessa. (Alila & Portell 2008, 12, 17, 83.)

Nykyään avoin varhaiskasvatus tarjoaa monenlaisia palveluja, kuten avoimia päiväkotia, perhekerhoja, leirejä, leikkipuistoja sekä kerho-, kahvila- ja leikkitoimintaa. Toiminnassa voidaan korostaa esimerkiksi musiikkia, liikuntaa, kädentaitoja ja ympäristökasvatusta. Keskeisintä avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa on kuitenkin vapaa leikki. Avointa varhaiskasvatusta ohjaa päivähoidon lainsäädäntö (36/1973). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat puolestaan sen sisällöllistä kehittämistä. Näiden lisäksi avoimen varhaiskasvatuksen järjestämistä ja kehittämistä ohjaavat myös lastensuojelulaki (417/2007), sosiaalihuoltolaki (710/1982) ja perusopetuslaki (608/1998) koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan osalta. (Alila & Portell 2008, 13, 14, 70.)

Alilan ja Portellin (2008, 11) tekemässä selvityksessä avoimen varhaiskasvatuksen nykytilasta ja kehittämistarpeista todetaan, että avoin varhaiskasvatustoiminta on tätä nykyä toimintamuodoiltaan ja organisoinniltaan hyvin moninaista ja kirjavaa. Selvityksen mukaan kehittämistä kaipaavat avointen varhaiskasvatuspalveluiden ohjaus, arviointi, valvonta ja tilastointi. Toiminnan suunnittelua, sisältöä, pedagogiikkaa ja henkilöstön osaamista tulee vahvistaa. Laadukkailla avoimen varhaiskasvatuksen palveluilla voidaan edistää lapsiperheiden hyvinvointia. Avointa varhaiskasvatusta tulisikin kehittää nykyistä paremmin lapsiperheitä palvelevaksi yhdeksi varhaiskasvatuksen muodoksi ja sitä kautta vaihtoehdoksi kokopäiväiselle päivähoitopaikalle. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, hakupäivä 24.4.2012.)

2.1 Avoin varhaiskasvatus Oulussa

Oulun ensimmäinen avoin päiväkoti aloitti toimintansa vuonna 1983. Toiminta oli jo tuolloin monimuotoista. Se sisälsi perheryhmiä, kerhotoimintaa, leikkipuistotoimintaa, lelulainaamon sekä perhepäivähoitajien oman ryhmän. (Aaltonen & Räättäri 2005, 102.) Nykyään Oulun alueella avointa varhaiskasvatusta järjestetään 24 päiväkodissa. Avoin varhaiskasvatuksen ryhmät on jaettu taaperoryhmiin ja pikkukouluihin, perheryhmiin sekä koululaisten iltapäivätoimintaan. Taaperoryhmät on tarkoitettu 2–3 -vuotiaille ja pikkukoulut yli 3-vuotiaille lapsille. Lapset voivat tutustua ryhmien toimintaan yhdessä vanhempiensa kanssa. Kerhopäivän aikana lapset saavat leikkiä toistensa kanssa, tutustua uusiin asioihin, askarrella, pelata pelejä, oppia ja ihmetellä sekä osallistua henkilöstön järjestämiin toimintatuokioihin ja retkiin. Oulussa avoin varhaiskasvatustoiminta on maksullista. (Oulun kaupunki 2011, hakupäivä 11.9.2011.)

Perheryhmän toiminta on tarkoitettu koko perheelle (Oulun kaupunki 2011, hakupäivä 11.9.2011). Lapsille ja heidän vanhemmilleen tarjotaan ohjattua ja monipuolista toimintaa sekä varhaiskasvatuksen ammattilaisten tukea lapsen ja perheen arkipäivään (Alila & Portell 2008, 24). Halutessaan vanhemmat voivat keskustella oman lapsensa kasvatuksesta ja kehityksestä henkilökunnan kanssa. Samalla vanhemmille tarjotaan mahdollisuus tutustua asuin ympäristön toisiin lapsiperheisiin ja jakaa kokemuksia heidän kanssaan. Avoin päiväkodin henkilökunta suunnittelee ryhmien toiminnan sisällön yhdessä vanhempien kanssa. Oulun kaupunki muodostaa avoimia varhaiskasvatusryhmiä alueiden asukkaiden tarpeiden mukaan, minkä vuoksi jokaista ryhmää ei löydy jokaiselta alueelta. (Oulun kaupunki 2011, hakupäivä 11.9.2011.)

2.2 Lapsiperheet avoimen varhaiskasvatuksen asiakkaina

Lapsiperheiden palvelu- ja tukijärjestelmän muodostaa sosiaali-, terveys- ja opetustoimen hallinnoima kokonaisuus. Varhaiskasvatuspalvelut ovat olennainen osa tätä järjestelmää. Ne tukevat lapsen varhaiskasvatusta ja samalla myös vanhemmuutta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009, hakupäivä 2.5.2012.) Laissa lasten päivähoidosta (36/1973 2:11.1 §) säädetään, että kunnan on huolehdittava siitä, että päivähoidtoa on saatavissa kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.

Helmisen (2006, 31) mukaan lapsiperheiden arki näyttäytyy paradoksaalisena. Julki-
suudessa lapsiperheiden arki on ennennäkemättömän kiinnostuksen ja huolen kohteena.
Huolta kannetaan vanhempien uusavuttomuudesta, vanhemmuuden katoamisesta, kas-
vun rajojen asettamisen vaikeuksista sekä väsymyksestä ja kiireestä. Ongelmat heijastu-
vat turvattomuutena, pahana olona, sekä perheiden keskinäisen huono-osaisuuden li-
sääntymisenä.

Nykyään suomalaiset elävät suurperheiden sijasta tiiviissä ydinperheissä. Perheiden
luonnolliset tukiverkostot ovat pienentyneet, eivätkä ne ole tukemassa perheitä samaan
tapaan kuin aiemmin. Niinpä vastuu perheiden tukemisesta on siirtynyt yhä enemmän
yhteiskunnalle. (Aaltonen & Räättäri 2005, 103.) Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea
perheitä niiden kasvatustehtävässä. Toiminnan tulee edistää lapsen hyvinvointia, joka
on sidoksissa koko perheen hyvinvointiin, vastuulliseen vanhemmuuteen ja vanhempien
toimivaan parisuhteeseen. Niinpä lapsen hyvinvointia voidaan parhaiten edistää toimi-
malla yhdessä kotien kanssa ja vahvistamalla vanhemmuutta. 2000-luvulla vanhem-
muuden tukemisen haasteiksi ovat nousseet muun muassa perherakenteiden muutokset,
sosiaaliset ongelmat ja syrjäytyneisyys, kasvatuskäsitysten muutokset, perheiden eriyty-
neisyys ja sosiaalisten verkostojen puute sekä perhe- ja asiakaslähtöisemmät työmene-
telmät. Perheiden kanssa tehtävän työn tavoitteena on voimavaraistaa ja osallistaa per-
heitä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 13, 20.)

Alilan ja Portellin (2008, 44–45) tekemässä selvityksessä avoimen varhaiskasvatuksen
nykytilasta ja kehittämistarpeista todetaan, että avoimia varhaiskasvatuspalveluja ei ole
tarjolla riittävästi. Eri kuntien lapsiperheet ovat palveluiden saannissa eriarvoisessa
asemassa. Selvityksen mukaan mitä suurempi kunta on, sitä riittämättömämpiä ovat
palvelut. Tulevaisuudessa pienten lasten kotihoitoa halutaankin tukea ja lisätä entistä
enemmän (Vesterinen 2011, hakupäivä 2.5.2012). Lasten ja lapsiperheiden palveluiden
monimuotoisuutta, kuten avoimia varhaiskasvatuspalveluita, kehitetään ja palvelujärjes-
telmää tarkastellaan kokonaisvaltaisesti päivähoidon rakenteet, muodot ja lainsäädäntö
mukaan lukien (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007, 20).

2.3 Kasvatuskumppanuus

Laissa lasten päivähoidosta (36/1973 1:2.2 §) säädetään, että varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea päivähoidossa olevien lasten vanhempia näiden kasvatustehtävässä ja edistää yhdessä vanhempien kanssa lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. Päivähoidon tehtävänä on lapsen kasvun ja oppimisen edistämisen lisäksi vanhemmuuden kohtaaminen ja perheiden selviytymisen tukeminen. Päivähoito myös edistää vakaata perhe-elämää, vanhempien ja lasten sosiaalista integroitumista sekä perheiden yleistä hyvinvointia. (Rantala 2002, 56–57.)

Valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 31) vanhempien ja päiväkodin henkilöstön välistä kasvatusyhteistyötä kutsutaan kasvatuskumppanuudeksi. Sillä tarkoitetaan sitä, että vanhemmat ja henkilöstö sitoutuvat tietoisesti toimimaan lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Kasvatuskumppanuus lähtee aina lapsen tarpeista, ja sitä ohjaa lapsen oikeuksien ja edun toteuttaminen. Kasvatuskumppanuus ymmärretään työntekijöiden ja lapsen vanhempien tasavertaiseksi, luottamukselliseksi vuorovaikutukseksi, mutta ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu lapsesta on tämän vanhemmilla. Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on vahvistaa lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta. Tähän työntekijä tarvitsee tietoa lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen merkityksestä sekä kykyä edistää sitä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 23.)

Kasvatuskumppanuutta ohjaavat kuulemisen, dialogisuuden, luottamuksen ja kunnioituksen periaatteet. Kuuleminen tarkoittaa suhdetta toiseen ihmiseen. Siinä pysähdytään kuulemaan toisen ihmisen ajatuksia, asiaa ja puhetta. Kuuleminen edellyttää aina keskittymistä ja läsnäoloa. Se näyttäytyy aitona kiinnostuksena, rehellisyytenä ja empaattisuutena. Vain kuuleva suhde voi synnyttää aidon dialogin. Se mahdollistaa kaikkien osapuolten ajatusten näkyväksi tulemisen. Dialogi toteutuu tasa-arvoisessa puheessa, jossa toisen tietoa ei pidetä arvokkaampana tai merkityksellisempänä kuin toisen osapuolen. Luottamuksen syntymiseen tarvitaan aikaa, vuoropuhelua ja yhteisiä kohtaamisia. Vanhempien mukaan luottamus varhaiskasvatuksen työntekijöihin muodostuu työntekijän ja lapsen välisestä suhteesta. Arkinen vuoropuhelu lasta koskevista asioista luo perustan luottamukselle. Kunnioittava asenne kasvatuskumppanuudessa tarkoittaa toisen ihmisen

hyväksymistä ja arvostamista. Erilaisuuden, kuten erilaisen perhekulttuurin, kohtaaminen luo haasteen kunnioittavan suhteen luomiselle. Kuuntelemalla voidaan oppia ymmärtämään, hyväksymään ja kunnioittamaan toista ihmistä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 5, 32, 34, 36, 38.)

Avoimessa päiväkodissa perheille tarjoutuu mahdollisuus syventää ja laajentaa omaa rooliaan lapsensa varhaiskasvatuksessa (Kaskela & Kekkonen 2006, 18). Avoimet varhaiskasvatuspalvelut toimivatkin lasten varhaiskasvatuksen ja samalla vanhemmuuden tukena (Alila & Portell 2008, 14). Avoimen varhaiskasvatuksen henkilöstöä ohjaa koulutuksen antama ammatillinen tieto ja osaaminen lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä. Henkilöstön on kuitenkin muistettava, että vanhempien tuntemus omasta lapsestaan on ainutlaatuista. Henkilöstö on vastuussa kasvatuskumppanuuden ja tasavertaisen yhteistyön edellytysten luomisesta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.)

Päivähoito ei voi koskaan korvata vanhempaa. Tärkeää avoimessa varhaiskasvatuksessa onkin vanhempien tukeminen ja toimiminen yhteistyössä niin, että vanhemmat tuntevat jaksavansa ja osaavansa olla lapsensa kanssa. Vanhemmat ovat lapselle aina tärkeimmät ihmiset, ja heidän tukemisensa avoimessa päivähoidossa tukee myös lapsen kehitystä. Parhaimmillaan avoin päivähoito tukee koko perheen voimavaroja. (Vilén, Vihunen, Vartiainen, Sivén, Neuvonen & Kurvinen 2006, 112–113.)

2.4 Vertaistuki

Vertaistuella tarkoitetaan samankaltaisessa elämäntilanteessa olevan ihmisen antamaa sosiaalista tukea (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 16). Tarkoituksena on, että samoja asioita kokeneet ihmiset jakavat tietoa, tuntemuksia, kokemuksia ja emootioita saaden näin tukea toisiltaan (Kinnunen 2006, 35). Vertaistuki perustuukin ajatukseen siitä, että samassa elämäntilanteessa ollut ihminen rohkaisee toista yksilöä omalla selviytymisen esimerkillään. Tuettava pystyy näin pikkuhiljaa ymmärtämään, ettei ole asiansa kanssa yksin ja että toivottomalta vaikuttavastakin tilanteesta on mahdollista selvitä. (Suviaro-Laukka 2004, 109.)

Yksi tutkituimmista terveyttä ylläpitävistä asioista on sosiaalinen tuki. Sillä tarkoitetaan niitä voimia ja resursseja, joita ihminen saa käyttöönsä vuorovaikutussuhteessa toisen ihmisen kanssa. Riittämätön sosiaalinen verkosto voi aiheuttaa ihmiselle monenlaisia eri ongelmia. (Vuorinen 2002, 8.) Tarkan (1996, 122–123) mukaan sosiaalisella verkostolla on vaikutuksia vanhemmuuteen. Etenkin äitiyden varhaisvaiheessa saatu tuki auttaa äitien jaksamista arjessa.

Useat perheet saavat tarvitsemansa tuen lähiverkostostaan, jolloin vanhemmat jaksavat kasvatustehtävässään. Mikäli vanhempien lähiverkostoissa on aukkoja, vanhemmat voivat saada tukea esimerkiksi avoimesta päiväkodista. Perheiden ja ammattilaisten yhteistyön avulla voi muodostua yhteisöjä, jotka tukevat vanhemmaksi kasvua ja vanhempana olemista. (Helminen 2006, 204.)

Vertaistuellalla on oma merkityksensä vanhemmuuden vahvistajana sekä perheiden arjen selviytymiskeinojen, käytännön tuen, avun ja elämänhallinnan edistäjänä. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2005, 16). Tavatessaan muita perheitä avoimessa päiväkodissa vanhemmat havaitsevat, että monet lapsiperheen pulmat ja ongelmat ovat tavallisia. Vanhemmat voivat verrata omia kokemuksiaan ja tuntea ongelmistaan huolimatta olevansa hyviä vanhempia. He siis saavat itsearviointinsa tueksi vertailutietoa, joka mahdollistaa itsearvostuksen. (Viljamaa 2003, 47, 50.)

Vanhempien elämään eniten voimia antavat epäviralliset sosiaaliseen tukeen liittyvät ihmissuhteet (Rantala 2002, 28). Mervi Uusimäen (2005, 53–54) mukaan avoimen päiväkodin asiakasperheet osallistuvat ryhmien toimintaan edistääkseen sekä lapsen että vanhemman hyvinvointia. Ryhmistä perheet saavat itselleen vertaistukea ja virkistystä arkeen. Vertaistuki edistää vanhempien sosiaalisten verkostojen muodostumista. (Viljamaa 2003, 47, 50.) Vertaisryhmissä voikin muodostua ystävyyssuhteita, jotka tarjoavat uutta, jatkuvaluonteista tukea. Näiden suhteiden avulla perheet voivat päästä eroon eristäytyneisyydestään. (Kinnunen 2006, 37.)

Sosiaalinen verkko ja sen antama tuki vaikuttavat merkittävästi äitinä ja isänä jaksamiseen sekä vanhemmuuden laatuun. Sosiaalinen tuki vaikuttaa suoraan vanhemmuuteen palautteen, roolimallien ja neuvojen kautta sekä lisäämällä vanhempien psyykkistä hyvinvointia. Toimiva sosiaalinen tukiverkosto auttaa vanhempia vanhemmuuden haastei-

siin vastaamisessa. (Viljamaa 2003, 25–26.) Lapsen elämän suurimmat riskit ovat vanhempien kasvatustaitojen puute sekä kyvyttömyys selviytyä elämän kriiseistä ja muutoksista. Kielteisesti lapsen kehitykseen voivat vaikuttaa myös vanhempien keskinäiset erimielisyydet, kuten vaikeat ristiriidat kotona tai avioeroon liittyvät ongelmat. (Rantala 2002, 23, 29–30.)

2.5 Vapaa leikki ja ohjattu toiminta

Hyvässä varhaiskasvatuksessa korostuu leikin ja mielikuvituksen merkitys. Lapsilla on tilaa ja aikaa omalle ajattelulle sekä mahdollisuuksia toimia luovasti sellaisissa olosuhteissa, joissa ei ole liikaa ulkoisia pakotteita. On tärkeää tukea lasten oma-aloitteisuutta ja osallisuutta toiminnan suunnittelussa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 32.) Avoimessa varhaiskasvatuksessa lapsella on mahdollisuus sekä vapaaseen leikkiin että ohjattuun toimintaan (Alila & Portell 2008, 14, 24). Omaehtoisella eli vapaalla leikillä tarkoitetaan leikkiä, jonka lapsi keksii, suunnittelee ja ohjaa itse (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 65). Ohjattu toiminta puolestaan on aikuisen välillisesti tai välittömästi ohjaamaa leikkiä (Helenius 1993, 97).

Leikki on lapsen sisäisesti motivoitunutta, vapaaehtoista toimintaa. Leikkiessään lapsi oppii uusia asioita, tutustuu ympäristöönsä sekä jakaa kokemuksiaan toisten lasten kanssa. Leikin lopputuloksen sijaan lapselle on tärkeää sen tuottama keksimisen ja toiminnan ilo. Tarkastelemalla leikkiä saadaan tietoa esimerkiksi lapsen tiedonkäsittelystä, kielenkäytöstä, tarkkaavaisuudesta ja kyvystä muodostaa sisäisiä mielikuvia. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2008, 57, 62.) Leikit kehittyvät lapsen kasvaessa ja kehittyessä. Leikkiminen alkaa pienten lasten leikkimisestä rinnakkain esineillä ja etenee siitä ikävaiheittain rooli- ja sääntöleikkeihin. (Järvinen ym. 2009, 68.)

Leikki on välttämätöntä lapsen persoonalliselle, kognitiiviselle, emotionaalille ja sosiaaliselle kehitykselle. Siinä kehittyvät syy-seuraus -ajattelu, joustava yhdisteleminen, ongelmanratkaisutaidot sekä luova ajattelu. (Järvinen ym. 2009, 66.) Winnicottin (2002, 53) mukaan on mahdollista, että ainoastaan leikissä lapsen luovuus on täysin vapaa. Se syntyy itsestään ja on aina vapaaehtoista. Se sisältää sekä monenlaisia tunnetiloja, iloa ja innostumista että myös vakavaa keskittymistä ja tutkimista. (Sinkkonen 2001, 11.)

Leikki ja luovuus ovat jokaisen ihmisen hyvinvoinnin ja psyykkisen terveyden kannalta tärkeitä (Sinkkonen 2001, 11). Leikki onkin lapselle tapa elää ja kehittyä. Leikissään lapsi työstää kokemuksiaan, ottaa ne osiksi omaa itseään tai pyrkii vapautumaan niistä. Leikkiessään lapsi käsittelee omia tunteitaan ja ajatuksiaan, elämyksiään ja kokemuksiaan ja oppii löytämään niille ilmaisukeinoja sekä ymmärtämään niitä. Lapsi käsittelee leikissään kutakin asiaa niin kauan, kuin hänelle on tarpeen. (Soininen 2001, 17–18.) Joskus leikki on myös vakavien tai pelottavien asioiden käsittelemistä (Sinkkonen 2001, 11). Leikki vähentää ahdistusta, mutta jos lapsi ahdistuu liikaa, leikki pysähtyy. Jos lapsi siis pystyy leikkimään ja nauttimaan leikistään, ovat asiat luultavasti hyvin. (Sinkkonen 1997, 214–215.)

Leikillä on lapselle erittäin suuri tunne merkitys. Hän rakentaa omaa minäänsä sosiaalisessa vertaisryhmässä. Lasten yhteinen leikki vaatii sosiaalisia taitoja, jotka kehittyvät leikissä. Lapsi kokee vahvasti leikkiryhmänsä sosiaaliset suhteet, minkä vuoksi niiden muovaaminen on varhaiskasvatuksen henkilöstön tärkeimpiä tehtäviä. (Helenius 1993, 61.) Leikkiessään lapsi oppii muodostamaan ystävyysuhteita, toimimaan yhdessä toisten kanssa sekä tarkastelemaan asioita muiden näkökulmasta (Nurmi ym. 2008, 62). Lapsilla, jotka eivät ole tottuneet vertaisryhmässä toimimiseen, voi olla vaikeaa saada ystäviä koulussa (Jantunen & Rönneberg 1996, 120).

Leikissä lapsi oppii ja omaksuu ihmisten toimintaa ohjaavat säännöt. Ryhtyessään leikkiin lapsi sitoutuu vapaaehtoisesti noudattamaan leikkiin ja rooleihin sisältyviä sääntöjä. Aikuisen on tärkeää havaita ja kunnioittaa sitä, että leikissä lapsi opettelee keskittymään, mikä onkin olennaista koulusiirtymisen kannalta. Leikki ei kuitenkaan yksinään anna valmiuksia lapsen kouluun siirtymiselle. Lasta pitää ohjata lukemaan, liikkumaan, laulamaan ja maalaamaan. (Helenius 1993, 24, 68.) Näitä korostetaan myös avoimessa varhaiskasvatuksessa.

Aikuisen on tuettava ja arvostettava lapsen omaa leikkiä (Soininen 2001, 17). Aikuisten tehtävänä on järjestää lapsille leikkimisen edellytykset (Sinkkonen 1997, 216). Opittuaan tietyt perustaidot lapset leikkivät keskenään itsenäisesti pitkiä jaksoja ilman aikuista. Ulkopuolista ohjausta lapset tarvitsevat leikkeihinsä vain tietyissä konfliktitilanteissa. (Hakkarainen 1990, 1.) Aikuiset voivat kuitenkin ohjata etenkin pieniä lapsia rin-

nakkaisleikkiin, jossa esineitä ei viedä toisen kädestä, vaan pyydetään lainaksi. Aikuis-
ten tulisi opettaa lapsia myös kunnioittamaan toistensa leikkejä. (Helenius 1993, 62.)

Avoimen varhaiskasvatuksen ammattilaisten ohjaaman toiminnan suunnittelun ja toteut-
tamisen lähtökohtana ovat lasten kiinnostusten kohteet, lasten ikä- ja kehitystaso sekä
toiminnan tavoitteet. Tarkoituksena on herättää lasten uteliaisuus ja kiinnostus. Ohjatun
toiminnan avulla kehitetään ja tuetaan lapsen oppimisprosesseja. (Järvinen ym. 2009,
172–175.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimustehtävä

Opinnäytetyömme tavoitteena on kuvailla asiakasperheiden vanhempien kokemuksia Oulun avointen varhaiskasvatuspalveluiden perheryhmien toiminnasta. Teemme työme vanhempien näkökulmasta, sillä he osaavat kertoa sekä omia että lastensa kokemuksia avoimista perheryhmistä. Tarkoituksenamme on auttaa Oulun kaupungin avoimen varhaiskasvatuksen henkilökuntaa kehittämään toimintaansa vastaamaan paremmin asiakasperheiden tarpeisiin. Oulun kaupungin avoimen varhaiskasvatuksen henkilökunta voi hyödyntää saamiamme tutkimustuloksia.

Tutkimustehtävämme on seuraava:

Millaisia kokemuksia vanhemmilla on Oulun avointen varhaiskasvatuspalveluiden perheryhmien toiminnasta?

Tässä tutkimuksessa vanhemmilla tarkoitetaan niitä vanhempia, jotka ovat olleet Oulun kaupungin avoimen varhaiskasvatuksen perheryhmien asiakkaina vähintään vuoden. Avoimilla varhaiskasvatuspalveluilla puolestaan tarkoitetaan Oulun kaupungin järjestämää kerhotoimintaa.

Oppimistavoitteenamme tutkimuksen aikana on vahvistaa sosiaalialan kompetenssien hallintaamme. Näihin kompetensseihin kuuluvat sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, yhteiskunnallinen analyysitaito, reflektiivinen kehittämis- ja johtamisosaaminen sekä yhteisöllinen osaaminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen (Oulun seudun ammattikorkeakoulu 2008). Opinnäytetyöprosessin aikana tavoitteenamme on syventää osaamistamme jokaisella osa-alueella. Tarkoituksena on kuitenkin kehittää erityisesti asiakastyön osaamistamme selvittämällä vanhempien mielipiteitä avoimista varhaiskasvatuspalveluista. Tutkimuksessa saatuja tuloksia voimme hyödyntää tulevana sosionomeina (AMK) työssämme.

Oppimistavoitteisiimme kuuluu oppia tukemaan perheitä sekä heidän arjessa jaksamistaan, mistä on meille hyötyä tulevina lastentarhanopettajina. Tutkijoina noudatamme sosiaalialan ammattieettisiä periaatteita sekä arvoja. Tärkeää tutkimuksen kannalta on, että otamme huomioon oman arvomaailmamme emmekä anna sen vaikuttaa saatuihin tutkimustuloksiin. Opinnäytetyöprosessin aikana kehitämme tutkimusosaamistamme sekä reflektiivistä ajattelutapaamme.

3.2 Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat

Tutkimuksemme on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen, ja siinä pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa suositaan metodeja, joissa tutkittavien ääni pääsee esille. Kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161, 164.) Koska opinnäytetyömme tavoitteena on kuvailla, millaisia kokemuksia vanhemmilla on Oulun avointen varhaiskasvatuspalveluiden perheryhmien toiminnasta, on laadullisen tutkimusmenetelmän valitseminen asianmukaista.

Valitsimme tutkimuksemme taustafilosofiaksi fenomenologis-hermeneuttisen näkökulman, sillä sen kohteena ovat Laineen (2001, 26) mukaan ihmisten kokemukset. Fenomenologia yrittää kuvata kokemusta suoraan sellaisena, kuin se on, eikä selittää tai analysoida sitä. Fenomenologisen tutkimuksen tavoitteena on kuvata asioita ilman tieteen teoreettisia käsitteitä tai kausaalisia selityksiä sekä myös ilman tutkijan arkiajattelua tai ennakkoluuloja. (Lukkarinen 2003, 116.) Kuvaillemekin vanhempien kokemuksia mahdollisimman totuudenmukaisesti. Fenomenologisen näkökulman avulla saamme tietoa Oulun avointen varhaiskasvatuspalveluiden perheryhmien vanhempien arkielämään ja toimintaan liittyvistä kokemuksista ja niiden merkityksistä. Lukkarisen (2003, 122) mukaan kokemuksiin liittyvä tieto onkin parhaiten saavutettavissa fenomenologisen lähestymistavan avulla.

Hermeneuttinen ulottuvuus tulee fenomenologian rinnalle silloin, kun on tarvetta tulkinnalle. Hermeneuttinen tutkimus kohdistuu ihmisten väliseen kommunikaatioon, ja yleensä tutkimusaineisto kootaan toisia ihmisiä haastatteleamalla. (Laine 2001, 29.) Tut-

kimuksemme onnistumisen kannalta keskeistä on, että löydämme haastateltavien vanhempien kertomuksista mahdollisimman oikeat tulkinnat.

3.3 Tutkimusmenetelmä

Ryhmähaastattelulla tarkoitetaan haastattelua, jossa paikalla on samalla kertaa useita haastateltavia. Menetelmä on tehokas, sillä samalla kertaa saadaan haastateltua useita ihmisiä. Ryhmähaastattelun tavoitteena on ryhmäkeskustelu valituista teemoista. Sen aikana haastateltavat innostavat toisiaan puhumaan aiheista, joita voi laajentaa myöhemmin. Ryhmähaastattelussa unohtaminen ja väärin ymmärtäminen on vähäisempää. (Eskola & Suoranta 1998, 95, 97.) Valitsimme ryhmähaastattelun siksi, että se on tehokas haastattelumenetelmä. Se mahdollistaa useamman vanhemman haastattelun kerralla. Lisäksi Hirsjärven ja Hurmeen (2008, 61) mukaan ryhmähaastattelu sopii hyvin tietojen saamiseen haastateltavien sosiaalisesta ympäristöstä, kuten esimerkiksi juuri avoimesta päiväkodista.

Käytämme haastattelumenetelmänä teemahaastattelua. Teemahaastattelussa tyypillistä on, että haastattelun aihepiirit eli teemat ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat. Tällä tavalla haastateltavien ääni saadaan paremmin kuuluviin, ja tutkijan rooli keskustelun johdattelijana jää taka-alalle. Teemahaastattelu ottaa huomioon sen, että ihmisten henkilökohtaiset tulkinnat asioista ja heidän niille antamat merkitykset ovat keskeisiä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48.) Valitsimme teemahaastattelun siksi, että halusimme selventää vastauksia sekä syventää saatavia tietoja. Lisäksi teemme laadullista tutkimusta ensimmäistä kertaa ja haluamme teemojen avulla varmistaa, että saamme aineiston kokoon. Hirsjärven ym. (2009, 205) mukaan teemahaastattelu mahdollistaa myös lisäkysymysten esittämisen. Voimme tarvittaessa pyytää haastateltavilta perusteluja esitetyille mielipiteille.

Tutkimuksemme teemahaastattelurunko (liite 1) muodostui tutkimuksemme viitekehyksen käsitteiden perusteella. Ensimmäisenä teemana käsittelemme perheiden asiakkuutta perheryhmissä. Toisena teemana on puolestaan lapsen etu. Kolmantena teemana tarkastelemme vanhempien etua sekä vanhemman ja ammattilaisen välistä kasvatuskumppanuutta.

3.4 Tutkimuksen kohderyhmä ja aineiston hankinta

Opinnäytetyömme käsittelee Oulun avoimen varhaiskasvatuksen asiakasvanhempien kokemuksia perheryhmien toiminnasta. Tämän takia haastatelimme kahden oululaisen avoimen päiväkodin perheryhmän asiakasvanhempia. Oulussa perheryhmiä järjestetään viidessä eri päiväkodissa, joita ovat avoimet päiväkodit Haapalehto, Kangaskontio, Kangaspuisto, Kuukkeli ja Vihreä talo, jossa toimii kaksi eri perheryhmää. Ryhmiä on siis kaiken kaikkiaan kuusi.

Kävimme kertomassa perheryhmissä tutkimuksestamme ja otimme samalla selvää vanhemmista, jotka olivat halukkaita ottamaan osaa tutkimukseen. Tarkoituksenamme oli haastatella sellaisia vanhempia, jotka ovat olleet avoimen perheryhmän asiakkaina pidemmän aikaa, mahdollisesti ainakin vuoden, koska heillä on enemmän kokemusta perheryhmän toiminnasta kuin uusilla asiakkailla. Tarkoituksenamme oli tehdä kaksi neljän vanhemman ryhmähaastattelua. Aluksi kummastakin perheryhmästä halukkaita vanhempia ilmoittautuikin neljä, joten päätimme luonnollisesti ottaa heidät kaikki mukaan haastatteluun. Kaikilla vapaaehtoisilla vanhemmilla oli siis yhtä suuri mahdollisuus päästä osallistumaan haastatteluun. Kaikki mukaan lupautuneet vanhemmat tulivat paikalle toiseen haastatteluista, mutta toiseen ainoastaan kaksi aiemmin ilmoittautuneista. Onnistuimme kuitenkin päiväkodin lastentarhanopettajan avustuksella houkuttelemaan vielä yhden vanhemman mukaan, joten toisessa haastattelussa oli neljän sijaan kolme vanhempaa. Teimme siis lopulta helmikuussa 2012 kaksi ryhmähaastattelua, joihin osallistui yhteensä seitsemän avoimen varhaiskasvatuksen perheryhmien asiakasvanhempaa. Haastattelujen aikana avointen päiväkotien henkilökunta huolehti haastateltavien lapsista.

Teimme haastattelut avointen perheryhmien aikana avointen päiväkotien omissa tiloissa. Olimme molemmat mukana molemmissa haastatteluissa. Nauhoitimme haastattelut aineiston käsittelemisen helpottamiseksi emmekä siksi tehneet haastattelujen aikana muistiinpanoja. Kummatkin haastattelut kestivät reilun tunnin. Samat asiat alkoivat toistua haastattelujen aikana, mikä Hirsjärven ja Hurmeen (2008, 60) mukaan kertoo kvalitatiivisen tutkimuksen aineiston koon riittävydestä.

Tavoitteenamme oli luoda haastattelutilanteista mahdollisimman rentoja ja luonnollisia, minkä vuoksi tarjosimme haastattelujen aluksi kahvia ja pientä purtavaa. Tämä toimi hyvin, ja vanhemmat alkoivat kahvittelujen lomassa kuin luonnostaan kertoa omista perheistään. Olimme myös tyytyväisiä siitä, että haastateltavien lapset eivät olleet paikalla haastattelutilanteissa. Näin haastattelut pysyivät eheinä ja vanhempien keskittymiskyky keskustelussa.

3.5 Aineiston analysointi

Tutkimuksemme aineisto koostui nauhoitetuista haastatteluista, jotka litteroimme eli kirjoitimme auki sanasta sanaan. Litterointia hankaloittivat nauhoituksessa ajoittain toisesta huoneesta kuuluvat lasten leikkien äänet. Litteroitua aineistoa kertyi kaikkiaan 55 sivua.

Opinnäytetyömme aineiston analysointi perustui sisällönanalyysiin, jolla Latvalan ja Vanhanen-Nuutisen (2001, 23) mukaan tarkoitetaan kerätyn tietoaineiston tiivistämistä niin, että tutkittavia ilmiöitä voidaan yleistävästi ja lyhyesti kuvailla tai että tutkittavien ilmiöiden suhteet saadaan selkeinä esille. Sen avulla voidaan analysoida dokumenttia objektiivisesti sekä systemaattisesti. Sisällönanalyysillä aineisto saadaan järjestettyä johtopäätösten tekoa varten. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103.) Sisällönanalyysissä olennaista on, että tutkimusaineistosta erotetaan erot ja yhtäläisyydet. Sen vuoksi aineistoa kuvaavien luokkien tulee olla yksiselitteisiä ja toisensa poissulkevia. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001, 23.)

Sisällönanalyysi voi olla joko aineistolähtöinen, teoriaohjaava tai teorialähtöinen. Teoriaohjaava ja aineistolähtöinen sisällönanalyysi eivät juuri eroa toisistaan. Ainoa ero tulee esille siinä, että teoriaohjaavassa tutkimuksessa teoreettiset käsitteet tuodaan esiin valmiina, ilmiöstä ”jo tiedettynä”, kun taas aineistolähtöisessä tutkimuksessa teoreettiset käsitteet luodaan aineistosta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108, 117.) Teoriaohjaava aineiston analyysi ei suoraan perustu teoriaan, mutta kytkennät siihen ovat havaittavissa. Aineistosta tehdyille löydöksille etsitään tulkintojen tueksi selityksiä tai vahvistusta teoriasta. Teoriaohjaavaa lähestymistapaa aineistoon voidaan kutsua myös abduktiiviseksi päättelyksi. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, hakupäivä 8.11.2011.) Tutkimussuunnitelmamme viitekehuksesta nousevat teemat antoivat suunnan tutkimuksem-

me aineiston analyysiin, minkä takia toteutimme aineiston analysoinnin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia käyttäen. Analysoinnin aikana apunamme toimi jo aiempi teoriatieto.

Teoriaohjaava sisällönanalyysi jaetaan kolmeen eri vaiheeseen, joita ovat aineiston redusointi eli pelkistäminen, klusterointi eli ryhmittely ja abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108, 117). Koska teemarunko oli haastatteluissa ollut toimiva, keräsimme molemmista haastatteluista samat aihealueet yhden teeman alle värikyniä hyödyntäen. Kirjoitimme jokaisen teeman alle haastateltavien vastaukset kokonaisuudessaan. Tämän jälkeen karsimme aineistosta kaiken tutkimuksen kannalta epäolennaisen ja etsimme haastatteluissa esiin tulleita yhteneväisyyksiä ja eroja. Tässä vaiheessa koimme teemarungon teemat niin osuviksi, että ryhmittelimme aineistosta saadut yhtenevät asiat niiden alle. Tällöin pääluokkia olivat siis asiakkuus, lapsen etu, vanhemman etu ja kasvatuskumppanuus. Niiden pohjalta kirjoitimme ensimmäisen version tutkimustuloksista.

Pian totesimme, että kyseinen jaottelu ei vastannut kunnolla tutkimustehtäväämme, joten palasimme muokkaamaan sitä. Haimme tutkimuksemme viitekehyksestä tukea ryhmittelyyn ja muodostimme sitä hyödyntäen pääluokat sekä yksityiskohtaisemmat ylä- ja alaluokat. Pääluokat ovat **perheryhmän merkitys vanhemmalle, perheryhmän merkitys lapselle, kasvatuskumppanuus perheryhmässä ja perheryhmän kehittämisehdotukset**. Liitteenä (liite 3) ovat esimerkkikaaviot siitä, miten lopuksi yhdistelimme teemoja.

4 TUTKIMUSTULOKSET

” - - Ainaki itellä on semmonen olo, että täällä viihtyy kaikki.”

Tässä luvussa esittelemme tutkimustulokset, jotka pohjautuvat haastatteluaineistoihin. Käsittelemme tutkimustulokset pääluokkien mukaan niin, että ensin käsittelemme perheryhmän merkityksen vanhemmalle, sitten perheryhmän merkityksen lapselle, tämän jälkeen kasvatuskumppanuuden perheryhmässä ja lopuksi perheryhmän kehittämisehdotukset. Kursivoidut osat tekstistä ovat haastatteluista otettuja suoria lainauksia haastattelujen vanhempien puheista.

Haastattelimme yhteensä seitsemää äitiä kolmen ja neljän hengen ryhmissä. Kolmella äideistä oli kaksi lasta, kahdella kolme lasta ja kahdella yksi lapsi. Haastateltavien perheryhmässä käyvät lapset olivat nollasta viiteen vuotiaita. Haastateltavista yksi käy perheryhmässä kaksi kertaa viikossa, viisi kerran viikossa ja yksi harvemmin. Käyntikerhoihin vaikuttavat esimerkiksi sääolosuhteet ja lasten sairastelu. Haastateltavien avoimen varhaiskasvatuksen asiakkuuden kesto vaihteli suuresti. Kauimmin asiakkaana ollut äiti oli tullut mukaan toimintaan vuonna 2006, kun taas viimeisin vuonna 2011.

4.1 Perheryhmän merkitys vanhemmalle

Vanhempien mielestä tärkein syy heidän perheryhmään tulemiselleen oli ollut vertaistuen tarve. Useat äideistä kokivat olevansa paljon yksin kotona lastensa kanssa, minkä takia he tarvitsivat perheryhmän tuomia sosiaalisia aikuiskontakteja. He toivoivat saavansa perheryhmästä myös mahdollisia uusia ystävyys-suhteita. Vertaistuen tarve oli suurempi niillä äideillä, joiden ystävillä ei ollut saman ikäisiä lapsia.

”Mulla mies on sillä tavalla, että se on suurimman osan aikaa viikosta aina pois täältä, ni sitte mä pääsin jolleki raivoamaan siellä kotona kertyneitä aggressioita ja näin ja sitte oli... - - Että ihan semmonen yleinen ilmapiiri oli nii mukava ja tänne oli jotenki... tietenki ku asutaanki lähellä ni helppo tulla ja sitte just se että pääs välillä pois sieltä niinkö kotoa ja

oli ihmisiä jotka tietää suurin piirtein mitä nää käyt läpi ja että voi vähän niinku keskustella semmosista asioista."

Vanhemmat kokivat perheryhmän paikaksi, jossa voi vapaasti puhua lapsiin liittyvistä asioista samassa elämäntilanteessa olevien vanhempien kanssa. Heidän mukaansa ryhmä myös rytmittää lasten kanssa kotona olevien vanhempien arkea ja auttaa näin siinä jaksamisessa. Vanhemmat pitivät tärkeänä jokaviikkoista mahdollisuutta kokoontua yhteen samojen, turvallisten ja toisiaan tukevien ihmisten kanssa.

"Eka kerran ko oli käyny ni oli kiva tulla toistenki. - - Jotenki koki niinku omaksi ja sitte ko just saman ikäsiä lapsia ja just äitit vähän samoissa tilanteissa. Kyllä se helpottaa ku voi niinku puhua ihan... ei tunnu enää ne omat jutut niin... että ahdistaa aina pyyhkiä se maito, ni kaikilla muillon ihan niinku suurimmalla osalla ihan sama. Ni ei koe niinku olevansa yksin. Se kyllä auttaa. Se on kyllä kumma. Vaikka se ei tuo siihen arkeen niinku mitään helpotusta, kukaan muu ei tuu niitä pyyhkiin. Mutta jotenki se tietosuus että se on kaikilla... että mä en ole niinku ainut."

Ennen perheryhmään tuloa vanhemmat olivat toivoneet saavansa ryhmästä uusia ihmissuhteita, tapahtumia sekä iloa elämäänsä. Tärkeäksi he olivat kokeneet myös sen, että heidän lapsensa saisivat erilaista tekemistä ja kokemuksia muista lapsista. Useat vanhemmista olivat etukäteen ajatelleet, että perheryhmässä olisi tiukat säännöt, joita tulisi noudattaa. He olivat luulleet, että kaikkeen toimintaan olisi pakko osallistua ja aikatauluja noudatettava kirjaimellisesti. Vanhemmat olivatkin helpottuneita sääntöjen joustavuudesta sekä siitä, että perheryhmään saa tulla ja sieltä lähteä omien tarpeiden mukaan.

"Ja mää luulin, että ei saa tulla vaikka kymmeneltä ja lähtä yheltätoista. Vaan että pitää tulla kello yheksän ja kaheltatoista vasta lähtä."

Kaikki haastatellut vanhemmat kertoivat viihtyvänsä perheryhmässä hyvin. Heidän mukaansa perheryhmään tulevat vanhemmat ovat iloisia, avoimia ja reiluja. Ryhmän yleinen ilmapiiri on positiivinen, ja kaikki tulevat toimeen keskenään. Vanhempien mukaan perheryhmän ilmapiiri on pysynyt hyvänä, vaikka vuosien mittaan työntekijät ja asiak-

kaat ovat vaihtuneet. Vanhemmat kokevat viihtyvyyden olevan kuitenkin sidoksissa myös omaan aktiivisuuteensa.

*”Se on itestä kiinni, että pitäis vaan mennä rohkeemmin jutteleen vieraille-
ki äiteille, että ois mukavampi jos ei oo niitä ihan tutuimpia sillä kerralla
paikalla.”*

Vanhempien mukaan heidän perheryhmästä saamansa hyöty on suurta. He korostivat haastatteluissa etenkin vertaistuen merkitystä. Tärkeäksi vanhemmat kokivat sen, että he saavat viettää aikaa sekä keskustella sellaisten ihmisten kanssa, jotka ymmärtävät heidän elämäntilanteensa omien kokemuksiansa ansiosta ja pystyvät samastumaan siihen. Muiden vanhempien kanssa voi myös vaihtaa kokemuksia lasten kasvusta ja kehityksestä.

*”- - Sitte tavallaan just se, että voi sitte kuitenkin niinkö toisten äitien kans
kysellä... tai niinkö puhua, että: ’Onko teillä ollu tämmöstä?’ tai, että:
’Miten te hoiditte tämmösen asian?’ tai jotaki vastaavaa, että se just se
vertaistuki on varmaan se kaikista tärkein.”*

Perheryhmä tuo perheiden elämään virikkeitä ja uutta sisältöä. Se kannustaa vanhempia lähtemään pois kotoa neljän seinän sisältä ja hankkimaan näin arkeen hieman vaihtelua. Vanhemmat kertoivat ystäväystyneensä perheryhmässä moniin ihaniin ihmisiin, joihin he pitävät yhteyttä ryhmän ulkopuolellakin. Ryhmässä vallitseva yhteisöllinen ilmapiiri edesauttaakin muihin perheisiin tutustumista. Vanhempien mukaan kodin ulkopuoliset aikuiskontaktit nousevat sitä tärkeämpään rooliin, mitä kauemmin vanhemmat ovat olleet lasten kanssa kotona poissa työelämästä.

Haastatellut vanhemmat kertoivat saavansa perheryhmästä tietoa erilaisista lapsille ja lapsiperheille suunnatuista tapahtumista. He kokevat ryhmän helpottavan perheiden arkea hankkimalla tapahtumien liput ja ottamalla selvää aikatauluista etukäteen. Vanhempien mukaan perheryhmä myös kannustaa osallistumaan tapahtumiin yhdessä muiden perheryhmäläisten kanssa.

”Tosta on helpompi ostaa ku lähtee tonne jonottaan tai soittaa tai netistä ni... ni saa myös tietoa tapahtumista ja tulee niihin niinkö osallistuttuakin. - - Se jotenki vähän niinku velvottaa, mut se on niinku semmonen positiivinen velvotte, että lapset saa siinä niin paljon samalla. Ja myös itse tieteenki.”

4.2 Perheryhmän merkitys lapselle

Haastateltujen vanhempien mukaan heidän lapsensa viihtyvät perheryhmässä hyvin, sillä se tuo kotihoidossa olevien lasten viikkoon erilaista ohjelmaa. Mahdollisuuksia vapaaseen leikkiin on paljon, leluja riittää ja tilaa leikkimiseen on enemmän kuin kotona. Vanhemmat kokivat hyväksi myös erilaiset ohjatut tuokiot, kuten musiikki-, askartelu- ja liikuntatuokiot, joista saa myös hyviä ideoita kotiin. Osa vanhemmista kertoi, että vanhemmat lapset kaipaisivat tällaista ohjattua toimintaa jopa nykyistä enemmän. Toisaalta pienimmille lapsille vapaa leikki on tärkeää.

Vanhempien mukaan lapset eivät ole koskaan kieltäytyneet lähtemästä perheryhmään. Jos lähtö on jostakin syystä estynyt, ovat lapset nostaneet metelin ja vaatineet tarkkaa selitystä kotiin jäämiselle. Vanhemmat ovat huomanneet perheryhmän olevan merkityksellinen lapsilleen, sillä usein lapset muistelevat vielä kotonakin ryhmän aikana tehtyjä asioita ja paikalla olleita lapsia ja aikuisia. Vanhemmat pitivät tätä yhtenä tärkeimmistä seikoista perheryhmässä käymiselle.

Vanhempien mukaan perheryhmän merkittävin hyöty lapselle on ryhmästä saatavat sosiaaliset kontaktit. Ryhmässä lapset oppivat tulemaan toimeen muidenkin kuin sisarusensa kanssa ja saavat oman ikäistään seuraa. Lisäksi he tapaavat uusia, luotettavia aikuisia, joita he oppivat kunnioittamaan ja kuuntelemaan. Perheryhmä opettaa lapselle myös sääntöjä sekä vertaisryhmässä toimimista. Nämä edesauttavat lapsen tulevaa päivähoitoon tai kouluun siirtymistä. Vanhempien mukaan perheryhmän toiminnasta hyötyvät eniten pienimmät lapset, jotka eivät vielä käy muissa kerhoissa ja saa sieltä kodin ulkopuolisia sosiaalisia suhteita.

”Kyllä siinä on seki hyöty, että ne on muitten lasten kans, mutta myös muitten aikuisten kans. Ja että tavallaan ku oma lapsi on ollu mummojen,

pappojen ja sitte meidän isän ja äitin kans, niin niinku tavallaan... En mä o jättäny ikinä niinku. - - Mun lapsi ei minkään kenenkään vieraan tätin kanssa ollu niinku esimerkiksi nyt tuolla."

Vanhempien mukaan perheryhmän etuna on myös lasten mahdollisuus leikkiä eri-ikäisten lasten kanssa erilaisessa ympäristössä. Pienimmät lapset oppivat seuraamalla isompien leikkejä, kun taas isommat lapset oppivat ottamaan pienimmät huomioon. Perheryhmässä lapset oppivat myös uusia leikkejä sekä lelujen jakamista.

4.3 Kasvatuskumppanuus perheryhmässä

Haastatellut vanhemmat pitävät tärkeänä varhaiskasvatuksen ammattilaisten läsnäoloa perheryhmässä. Ammattilaisilta voi kysyä mielipidettä itseä askarruttavaan asiaan, sillä he ovat opiskelleet alaa ja lisäksi heillä on monen vuoden kokemus työstä lasten kanssa. Heidän ammattitaitonsa luo perheryhmäläisille tietynlaisen turvallisuuden tunteen. Vanhempien mukaan on helpottavaa saada perheen ulkopuolisen ihmisen näkökulma siitä, onko jokin asia esimerkiksi lapsen kehityksessä normaalia. Ammattilaiset saattavat myös helpommin huomata sellaisia asioita, jotka voivat vanhemmilta jäädä huomaamatta. Ammattilaisille on vuosien varrella kehittynyt hyvä herkkyys ja tilannetaju vanhemman ja lapsen välisestä vuorovaikutuksesta. Vanhemmat kokevatkin ammattilaisilta saadun tuen kallisarvoiseksi.

Vanhempien mukaan perheryhmän työntekijöillä on tarvittaessa aikaa keskustella asiakkaiden mieltä askarruttavista asioista. Vanhempien tulee kuitenkin myös itse olla aktiivisia ja uskaltaa kysellä asioista ammattilaisilta. Kasvatuksellisten asioiden lisäksi vanhempien mielestä on tärkeää, että ammattilaisten kanssa voi keskustella myös tavalisista arjen asioista. Erityisen mukaviksi vanhemmat kokivat ammattilaisten kertomukset ja esimerkit omasta elämästään. Vanhempien mukaan ilmapiirin kannalta tärkeää on, että perheryhmän työntekijät ovat iloisia ja avoimia ihmisiä, jolloin heistä saa voimaa ja energiaa. Vanhemmat arvostivat myös ammattilaisilta saatavaa kannustusta ja positiivista palautetta lapsesta.

"Meidän tytön kans ei oo ollu mitään suurempia ongelmia, mutta että on kyllä semmonen tunne vois kysyä, jos ois joku, mistä haluais kysyä."

”Jos haluais puhua ni... - - varmasti niinkö mä luulen että se onnistuu. Ja sais sitte jos on tarvetta ni muita apuja. Se on kiva ko näkee... ulkopuoliset näkee sen oman lapsen jotenki niinku erillä tavalla, ni ei se ookaan niin kammottava se tilanne. Koska se on itte pyörii niinku jonkun ihan ääliön asian ympärillä ja se niinku paisuu. - - Täällä nähdään, että sillä saattaa-ki olla ja ’Miks se noin kävelee, että eksää oo niinku huomannu.’ - - Sitä ite tulee niin sokeeksi joillekin asioille. - -”

Vanhempien mukaan toimivan kasvatuskumppanuuden muodostumisen kannalta on olennaista, että ammatilaisiin saa kontaktin heti asiakkuuden alkaessa. Lämpimällä vastaanotolla ja hyvällä ensivaikutelmalla on suuri merkitys. Vanhempien mielestä tärkeää on, että perheryhmän työntekijät eivät vaihdu, sillä suhteen rakentaminen uuteen ammatilaiseen on raskasta.

”On se semmonen pysyvyys siinä kyllä hyvä, että ei niinku joka vuosi vaihdu vetäjät tai muuta, että kaikki pitäis sitte alusta alottaa... Millanen tyyli näillä on ja millasia ihmisiä nää nyt sitte mahtaa olla ja miten tää nyt tästä sitte lähtee taas...”

4.4 Perheryhmän kehittämisehdotukset

Suurimpana haasteena perheryhmän asiakkuuden muodostumisessa vanhemmat näkivät huonon tiedonsaannin. Heidän mukaansa avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa ei mainosteta tarpeeksi ja toiminnasta saatava tieto on usein vanhentunutta. Koska avoin päiväkotitoimi on Oulussa kaupungin tarjoama palvelu, vanhempien mielestä sen tulisi myös huolehtia toiminnan mainostamisesta. Vanhempien mukaan tähän olisivat hyviä esimerkiksi terveyskeskuksien ilmoitustaulut, joiden avulla uudet asiakkaat löytäisivät paikalle. Erittäin tärkeänä he pitivät neuvolan asemaa toiminnasta tiedottamisessa.

”Mun mielestä jonku tiedote vois jakaa jokaiselle vastasyntyneen äitille tämmösestä.”

"Jos ei sairaalassa niin ainaki neuvolassa heti alussa, että niinkö äitit ei jää yksin ja se niinkö just, että sinne voi tulla ihan koska vaan, että kesken vuoden senku vaan tullee."

Haastateltujen vanhempien mielestä avoimen varhaiskasvatuksen Internet-sivut eivät ole tarpeeksi selkeitä ja informatiivisia. He toivoisivat sivujen sisältävän enemmän tietoa perheryhmän toiminnasta ja siitä, mitä milloinkin tehdään. Internetin avulla olisi myös helppo tiedottaa peruuntuneista kerhokerroista ja muista ajankohtaisista asioista. Heidän mielestään paperiset tiedotteet ovat huono tapa tiedottaa, sillä ne menevät usein hukkaan ja ne voivat jäädä myös kokonaan saamatta.

Vanhempien mukaan on tärkeää, että avoin päiväkotijoukko sijaitsee lähellä kotia tai että vastaavasti julkiset kulkuyhteydet ovat hyvät. Perheryhmän aukiolojen suunnittelussa tulisi ottaa huomioon lasten päiväunirytmit. Haastateltujen vanhempien mukaan loogisin aukioloaika onkin aamupäivällä ennen lasten päiväunia. Vanhemmat esittivät toiveen, että perheryhmä kokoontuisi useampana päivänä viikossa ja perheet saisivat itse päättää, milloin tulevat paikalle. Perheryhmän nykyisiä asiakasmaksuja vanhemmat pitivät kohtuullisina. Vanhemmat kuitenkin toivoivat, että Oulun kaupunki antaisi enemmän rahaa avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan ja perustaisi uusia perheryhmiä, sillä he uskovat niille löytyvän kysyntää.

Haastatellut vanhemmat toivoivat, että ennen perheryhmän aloittamista järjestettäisiin jokaiselle perheelle oma aloituskeskustelu tai kaikille yhteinen infotilaisuus, joissa kerrottaisiin perheryhmän käytänteistä. Kokoontumisissa vanhemmat saisivat kysellä ammattilaisilta mieltä askarruttavista asioista. Lisäksi vanhemmat esittivät toiveen koko avoimen päiväkodin yhteisestä vanhempainillasta, jossa paikalla olisivat henkilökunnan ja asiakasvanhempien lisäksi myös esimerkiksi päiväkodin johtaja ja erityislastentarhanopettaja. Vanhemmat olivat kiinnostuneita myös luentomaisista kokoontumisista, joissa olisi mukana aina jonkin tietyn alan, kuten esimerkiksi unihäiriöiden asiantuntija.

" - - Tai kysyttäs ees, että onko niinkö osallistujia ja sitte järjestettään jotaki niinku illalla just tommosta luentotyypistä. Että sitte niinkö tavaltaan, että tultaski ilman lapsia tai sitte että jos on just isompia lapsia, jotka pärjää, - - että ois aikuisilla mahdollisuus ihan oikeesti osallistua johon-

ki, koska harvemmin tulee muuten lähettyä millekään luennoille tai tömsille. - -”

Vanhemmat olivat pääasiassa tyytyväisiä perheryhmän käytössä oleviin tiloihin ja välineisiin. He mainitsivat kuitenkin, että perheryhmässä saattaa olla kerralla esillä jopa liikaa leluja. He kertoivat niiden olevan usein hajan hajan ja siivottavaa olevan paljon. Vanhempien mukaan lapsi ei välttämättä osaa tarttua yhteen leluun, kun näkee niitä ympärillään niin paljon. Vanhemmat ehdottivatkin, että leluja voitaisiin vaihdella esimerkiksi parin viikon välein. Haastateltavien mukaan tärkeää olisi myös, että perheryhmällä olisi käytettävissään iso tila, jossa lapsille voitaisiin järjestää liikunnallisia leikkejä tai jumppaa.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005, 15) mukaan avoimen varhaiskasvatuksen ensisijaisena tavoitteena on edistää lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Sen tarkoituksena on myös tukea perhettä lapsen hoidossa ja kasvatuksessa silloin, kun lapsi ei tarvitse kokopäivähoitoa (Alila & Portell 2008, 70). Oulun kaupungin (2011, hakupäivä 11.9.2011) avoin varhaiskasvatus tarjoaa ohjattua toimintaa kotihoidossa oleville lapsille sekä monipuolista tekemistä ja sosiaalisia kontakteja asiakasperheille. Kaikki nämä asiat tulevat esille myös saamistamme tutkimustuloksista.

Tutkimuksen tavoitteena on kuvailla asiakasperheiden vanhempien kokemuksia Oulun avointen varhaiskasvatuspalveluiden perheryhmien toiminnasta. Tutkimuksen mukaan avoimen varhaiskasvatuksen asiakasvanhemmat kokevat avoimen perheryhmän toiminnan tärkeäksi, sillä se tukee koko perheen hyvinvointia. Tutkimuksen tuloksissa korostuvat vertaistuen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen merkitykset, ohjatun toiminnan ja vapaan leikin tasapainoinen kokonaisuus sekä varhaiskasvatuksen ammattilaiselta saatu tuki.

Avoimessa perheryhmässä samassa elämäntilanteessa olevat ja samankaltaisia kokemuksia läpikäyvät vanhemmat tukevat toisiaan. Vanhemmat kokevat, että perheryhmässä he saavat jakaa kokemuksiaan ja keskustella sellaisten ihmisten kanssa, jotka aidosti ymmärtävät heitä. Avoimen varhaiskasvatuksen perheryhmän voikin nähdä eräänlaisena vertaisryhmänä. Vuorisen (2002, 9, 10) mukaan vertaisryhmässä ihmiset saavat apua ilman että sitä tarvitsee erikseen pyytää. Vertaistuelle on ominaista, että se ei ole tarkoitushakuista toimintaa, vaan itse itseään ruokkiva sosiaalinen prosessi. Omakohtaisesti jonkin tapahtuman läpikäynyt kykenee antamaan sekä toivoa tulevaisuudesta että myös käytännön neuvoja. Yhteisten kokemusten jakaminen auttaa hyväksymään omat kokemukset ja oman tilanteen sekä vähentää näin ihmisten eriytyneisyyttä.

Perheryhmän merkitys on perheelle sitä suurempi, mitä vähemmän perheen lähipiirissä on muita lapsiperheitä. Kun vanhempien ystävillä ei ole saman ikäisiä lapsia kuin heillä, saavat vanhemmat kaipaamansa vertaistuen perheryhmän muilta vanhemmilta. Van-

hempien mukaan heidän ei tällöin tarvitse jatkuvasti kuormittaa omaa ystäväpiiriään lapsiinsa liittyvillä asioilla. Kinnusen (2006, 65) tekemän tutkimuksen mukaan vertais-tuki toteutuukin täydessä merkityksessään vanhempien kuvaamana vasta heidän löytä-essään itselleen vertaiset toisista vanhemmista, joiden arjen kokemus on riittävän sa-manlainen heidän omien henkilökohtaisten kokemustensa kanssa. Tällöin vanhemmat eivät koe ihmettelyä tai vähättelyä, vaan todellista, aitoa välittämistä. Vertaistoimintaan osallistuvat vanhemmat kokevat kohdanneensa vertaisia, joilta saatu tuki on juuri per-heen elämäntilanteeseen sopivaa.

Perheryhmä edesauttaa asiakasvanhempien sosiaalisten suhteiden muodostumista. Vanhempien mukaan perheryhmässä vallitsee positiivinen ja yhteisöllinen ilmapiiri, jossa kaikki viihtyvät. Ryhmässä muiden vanhempien kanssa ystäväystyminen on helppoa kaikkien ollessa iloisia, reiluja ja avoimia. Perheryhmän muista vanhemmista voikin saada pitkäaikaisia ystäviä. Tutkimuksemme mukaan tämä on erityisen tärkeää kotona yksin lasten kanssa oleville äideille. Tarkka (1996, 14) toteaa, että sosiaalisella tuella on havaittu olevan positiivinen vaikutus yksilön hyvinvoinnin kokemiseen. Törrösen (2012, 43) mukaan ihmiset pitävät sosiaalisia suhteita onnellisuuden lähteenä ja niiden puutetta hyvinvointivajeena. Sosiaalisen tuen onkin todettu ylläpitävän mielenterveyttä. Lisäksi sen on huomattu lisäävän äitien itseluottamusta ja varmuutta vanhempana (Tarkka 1996, 20).

Perheryhmä tukee lasten ensimmäisten kodin ulkopuolisten sosiaalisten suhteiden muo-dostumista. Vanhempien mukaan kotihoidossa olevat lapset tarvitsevat sisarustensa ohella myös muiden saman ikäisten lasten seuraa. Perheryhmässä lapset saavatkin mah-dollisuuden tutustua uusiin lapsiin ja ystäväystyä heidän kanssaan. Vanhempien mukaan perheryhmässä lapsi oppii vertaisryhmässä toimimista sekä eri-ikäisten lasten huomioi-mista. Järvisen, Laineen ja Hellman-Suomisen (2009, 161) mukaan lapsi harjoitteleekin vertaisryhmässä tunne- ja sosiaalielämän taitoja. Lapsi saa ryhmästä myönteisiä koke-muksia, joiden avulla kehittyvät sekä hänen itsetuntonsa että sosiaaliset taitonsa. Par-haimmillaan lapsi kokee vertaisryhmässä yhteenkuuluvuutta, hyväksyntää ja ystävyyttä. Vertaisryhmän avulla lapsi oppii arvioimaan oman käyttäytymisensä seurauksia esimer-kiksi leikkitalanteissa. Lasten yhteiset leikit tarjoavat erinomaisen mahdollisuuden sosi-aalisten taitojen, kuten vastavuoroisen kanssakäymisen, toisten huomioimisen, lelujen jakamisen sekä vuoron odottamisen harjoitteluun. (Nurmi ym. 2006, 54–55.)

Perheryhmässä ohjatun toiminnan ja vapaan leikin tasapainoinen kokonaisuus edistää lapsen suotuisaa kasvua ja kehitystä sekä tukee lapsen kouluvalmiuden kehittymistä. Vanhempien mukaan perheryhmän ohjatut tuokiot antavat lapselle sellaisia virikkeitä, joita lapsi ei välttämättä saa kotoa. Varhaiskasvattajien suunnittelemat ja ohjaamat musiikki-, askartelu- ja liikuntatuokiot mahdollistavat lapselle monipuoliset oppimista edistävät kokemukset. Järvinen ym. (2009, 172) toteavat, että ohjattu toiminta on lapsiryhmässä tapahtuvaa pedagogista työskentelyä, jonka avulla tuetaan lapsen oppimaan oppimisen taitoja ja tuodaan päivään vaihtelua sekä uusia elämyksiä ja virikkeitä. Ohjatun toiminnan avulla tuetaan lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Sen tavoitteena on, että lapsi oppii itsenäisesti ja omatoimisesti suoriutumaan ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti eri asioista. Ohjatun toiminnan avulla lapselle luodaan tilaisuuksia yrittämiseen ja erehtymiseen.

Avoimessa perheryhmässä painotetaan ohjatun toiminnan lisäksi lasten vapaata, omaehtoista leikkiä. Vanhempien mukaan perheryhmässä lasten mielikuvitus pääsee valloilleen, kun tilaa, leluja ja muita lapsia on enemmän kuin kotona. Perheryhmän lasten välinen vapaa leikki edistää lasten kokonaisvaltaista kehitystä. Soinisen (2001, 19) mukaan vapaassa leikissä harjaantuvat lasten elämäntaidot aina arkisista askareista taiteisiin ja keksintöihin sekä itsetutkiskelusta sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Vapaassa leikissä kehittyvät sekä lapsen itsenäisyys että yhteistyötaidot. Vähäsen (2004, 47) mukaan leikki, jonka idea on sovittu yhdessä muiden lasten kanssa, on lapselle ensimmäinen mahdollisuus harjoitella sosiaalista vastavuoroisuutta. Lapsi ei voi aina saada omaa leikkiehdotustaan läpi, vaan ryhmäleikissä mukana oleminen edellyttää kompromissien tekemistä ja sitoutumista jonkun toisen ideaan. Tällainen omasta ideasta luopuminen valmistaa lasta koulumaiseen työskentelyyn, sillä koulussa lapsen on noudatettava opettajan antamia ohjeita.

Varhaiskasvatuksen ammattilaisilta perheryhmän vanhemmat saavat tukea kasvatustehäväänsä. Vanhempien mukaan perheryhmässä ammattilaisilla on aikaa kuunnella ja vastata vanhempien mieltä askarruttaviin asioihin. Perheryhmän varhaiskasvattajien ammattitaitoa voi hyödyntää etenkin lapsen kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Alasuutari (2010, 109) toteaaakin, että vanhemmat kysyvät varhaiskasvatuksen ammattilaisilta useimmiten neuvoa juuri lapsen kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Kaskela & Kekkonen (2006, 23) painottavat, että keskeistä on tehdä tilaa vanhempien

kokemuksen kuulemiselle. Ammatilaisen ja vanhemman välinen toimiva vuorovaikutus mahdollistaa tuen ja tarpeen ilmaisemisen puolin ja toisin.

Tutkimuksemme mukaan avoimen varhaiskasvatuksen perheryhmä tukee ja edistää koko perheen kokonaisnaisvaltaista hyvinvointia. Vanhemmat saavat perheryhmästä vertaistukea, joka antaa heille voimaa arjessa jaksamiseen. Perheryhmässä muodostuvien sosiaalisten suhteiden avulla vanhemmat saavat elämäänsä samanmielisiä ystäviä, jotka tukevat vanhempien henkistä ja emotionaalista hyvinvointia sekä antavat sosiaalista, välineellistä, tiedollista ja emotionaalista tukea. Lapset puolestaan saavat perheryhmästä tukea kasvuunsa ja kehitykseensä. Lasten vuorovaikutustaidot kehittyvät heidän kohdattessaan uusia, kodin ulkopuolisia aikuisia ja lapsia. Vapaan leikin ja ohjatun toiminnan avulla lapset puolestaan oppivat yhteistyötaitoja sekä sovittujen sääntöjen noudattamista. Avoimen varhaiskasvatuksen perheryhmä tukee sekä lapsen motoristen, kognitiivisten että sosioemotionaalisten taitojen kehittymistä. Lisäksi perheryhmän ammattilaisilta saatu tuki vahvistaa vanhemmuutta sekä lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutussuhdetta.

Saamamme tutkimustulokset tukevat muita samankaltaisia tutkimuksia aiheesta (vrt. Aaltonen & Kurvinen 2004, 116–118; Hintsala 2008, 72–76). Avointa varhaiskasvatusta ei kuitenkaan ole tutkittu paljon, ja etenkin vanhempien näkökulma on jäänyt suurimmaksi osaksi huomioimatta. Tutkimusten vähäinen määrä johtuu luultavasti siitä, että avoin varhaiskasvatus on uusi käsite ja sen potentiaali on huomattu vasta tällä vuosituhannella.

Alila & Portell (2008, 75–76) selvittivät tutkimuksessaan avointen varhaiskasvatuspalveluiden nykytilaa ja kehittämistarpeita. Selvityksen mukaan avoimen varhaiskasvatuksen tärkeimpinä tavoitteina pidetään lasten keskinäisen toiminnan, leikin ja kontaktien mahdollistamista sekä lapsen varhaiskasvatuksen tukemista niin sosiaalisen, pedagogisen, psyykkisen kuin fyysisenkin kasvun ja kehityksen osalta. Selvityksessä todetaan, että toiminnan tavoitteena on myös tukea kotona olevien vanhempien vanhemmuutta ja jaksamista antamalla heille kasvatuksellista tukea ammattilaisten avun ja konsultaation sekä muilta aikuisilta saadun vuorovaikutuksen ja vertaistuen muodossa. Alilan ja Portellin saamat tulokset vastaavat meidän tutkimustuloksiamme.

Asiakasvanhempien kehittämis ehdotukset avointen varhaiskasvatuspalveluiden perheryhmien kehittämiseksi koskivat pääasiassa tiedottamista. Vanhempien mukaan toimivien ja informatiivisten Internet-sivujen avulla uudet asiakkaat saisivat tietoa perheryhmän toiminnasta. Nykyisille asiakkaille sivuilla puolestaan olisi tietoa perheryhmän ajankohtaisista asioista ja tapahtumista. Lisäksi vanhemmat toivoivat, että jokaisella perheellä olisi mahdollisuus omaan aloituskeskusteluun tai kaikille yhteiseen infotilaisuuteen tai vanhempainiltaan, missä käsiteltäisiin kulloinkin vanhempia askarruttavia aiheita.

6 LUOTETTAVUUS

Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on tutkijan avoin subjektiviteetti. Tutkijan on myönnettävä olevansa tutkimuksen keskeinen tutkimusväline. (Eskola & Suoranta 1998, 213.) Opinnäytetyöprosessin aikana olemmekin olleet tietoisia siitä, että omat ammattiharjoittelusta saadut kokemuksemme avoimesta varhaiskasvatuksesta ovat saattaneet vaikuttaa tutkimukseen. Uskomme kuitenkin pystyneemme kuvaamaan vanhempien vastausten sisällöt siinä muodossa, kuin he ovat ne meille haastatteluissa kertoneet. Luotettavuuden lisäämiseksi olemme myös käyttäneet raportissamme suoria lainauksia vanhempien puheista.

Hirsjärven ym. (2009, 232) mukaan kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta kohentaa tutkijan tarkka selostus tutkimuksen kaikkien vaiheiden toteuttamisesta. Aineiston tuottamisen olosuhteet on kerrottava selkeästi ja totuudenmukaisesti. Tämän takia olemmekin kuvanneet opinnäytetyöprosessimme mahdollisimman tarkasti vaihe vaiheelta. Olemme raportoinnissamme kertoneet yksityiskohtaisesti tutkimuksemme aihevalinnasta, aineiston keruusta, aineiston analyysistä sekä raportoinnista. Lisäksi olemme käyttäneet kuvioita selkiyttämään sitä, miten olemme päässeet tutkimustuloksiimme.

Hirsjärven ja Hurmeen (2008, 185) mukaan haastattelusta saadun aineiston luotettavuus riippuu sen laadusta. Haastattelujemme laatua paransi etukäteen tehty teemahaastattelurunko (liite 1), joka antoi meille tukea haastattelujen aikana. Ennen haastatteluja olimme pohtineet sitä, miten valittuja teemoja voitaisiin syventää ja millaisia lisäkysymyksiä voitaisiin esittää. Rungon ansiosta muistimme käsitellä nämä asiat loogisessa järjestyksessä. Hyvin valmistelluista haastatteluista saimme kerättyä laajan ja monipuolisen tutkimusaineiston.

Luotettavuuden parantamiseksi huolehdimme haastattelujen aikana siitä, että nauhuri toimi. Lisäksi kuuntelimme ja tarkistimme haastattelut heti ne tehtyämme varmistuaksemme niiden onnistumisesta. Litteroimme haastattelut mahdollisimman nopeasti niiden tekemisen jälkeen, mitä Hirsjärvi ja Hurme (2008, 185) pitävät haastattelusta saadun aineiston laatua parantavana asiana.

Eskola ja Suoranta (1998, 212) mainitsevat, että laadullisen tutkimuksen luotettavuuden kriteereinä käytetään yleisesti uskottavuutta, siirrettävyyttä, varmuutta ja vahvistettavuutta. Uskottavuudella tarkoitetaan sitä, että tutkijan on tarkistettava vastaavatko hänen tulkintansa ja käsitteellistyksensä tutkittavien käsityksiä. Jos siis olimme haastattelutilanteissa epävarmoja siitä, mitä vanhemmat tarkoittivat, esitimme tarkentavia kysymyksiä ja varmistimme näin olemmeko ymmärtäneet heidät oikein. Siirrettävyydellä puolestaan kuvataan sitä, kuinka mahdollista on siirtää tutkimustuloksia kontekstista toiseen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 138). Saamiamme tutkimustuloksia voikin hyödyntää Oulun lisäksi myös muiden kaupunkien avoimessa varhaiskasvatuksessa.

Varmuutta tutkimukseen lisätään ottamalla huomioon tutkimuksen ennakkoehdot (Eskola & Suoranta 1998, 213). Tutkimuksemme varmuutta lisäsikin se, että loimme rennon haastattelutilapiirin, jossa myös vapaa kerronta oli mahdollista. Lisäksi olimme etukäteen perehtyneet aiheeseen mahdollisimman laajasti ja syvensimme tietämystämme aiheesta myös tutkimusprojektin edetessä. Eskolan ja Suorannan (1998, 213) mukaan vahvistettavuudella tarkoitetaan sitä, että tehdyt tulkinnat saavat tukea toisista vastaavaa ilmiötä käsittelevistä tutkimuksista. Tässä tutkimuksessa vahvistettavuutta voidaan pitää hyvänä, koska haastateltavien vanhempien kokemukset avoimen varhaiskasvatuksen perheryhmien toiminnasta vastasivat muissa tutkimuksissa saatua vastaavaa tietoa.

Ryhmähaastattelun luotettavuutta parantaa se, että haastattelijoita on kaksi. Tällöin haastattelutilanteen ohjailu helpottuu. Toisen haastattelijan esittäessä keskustelun teemoja ja seuratessa sen kulkua, voi toinen valmistella uuden teeman esille nostamista. Ongelmat ryhmähaastatteluissa ovat sen purkamisessa ja analyysin tekemisessä nauhoitusten pohjalta. Kun haastattelua puretaan, saattaa olla vaikeaa päätellä, kuka haastateltavista on äänessä. Ryhmähaastattelun ongelmana voi myös olla se, että kaikki haastatteluun lupautuneet eivät saavu paikalle. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 63) Parityöskentely osoittautui meille sopivaksi vaihtoehdoksi, sillä saimme haastattelutilanteissa tukea toisiltamme. Lisäksi tarkentavien kysymysten esittäminen oli helpompaa, kun toinen sai keskittyä enemmän kuuntelemiseen sillä aikaa kun toinen johti keskustelua yhdestä aihealueesta. Ongelmaksi koimme kuitenkin juuri sen, että toiseen haastatteluista ainoas-

taan puolet lupautuneista saapui paikalle. Onneksi saimme mukaan yhden uuden vapaaehtoisen haastateltavan, minkä ansiosta haastattelun teko onnistui.

Tutkimuksemme luotettavuutta saattoi heikentää se, että jotkut haastateltavista vanhemmista sattuvat olemaan meille entuudestaan tuttuja. Tämän vuoksi meillä saattoi olla ennakko-oletuksia siitä, millaisia vastauksia vanhemmat antaisivat. Emme kuitenkaan antaneet omien käsitystemme vaikuttaa haastattelujen kulkuun tai raportointiin. Toisaalta se, että osa vanhemmista tiesi meidät entuudestaan, teki haastattelutilanteista rennompia. Vanhemmat uskalsivat näin avoimemmin kertoa mielipiteistään ja kokemuksistaan.

Tutkimuksen ydin on kerätyn aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätösten teko, sillä näihin vaiheisiin tähdätään jo tutkimusta aloitettaessa. Luotettavuuden parantamiseksi aineiston käsittely ja analysointi tulee aloittaa mahdollisimman pian aineiston keruuvaiheen jälkeen. Tällöin aineisto vielä inspiroi tutkijaa, ja aineistoa voidaan tarvittaessa helposti selventää ja täydentää. (Hirsjärvi ym. 2009, 221, 223–224.) Aloitimmekin tutkimusaineiston käsittelyn ja analysoinnin heti aineiston litteroimisen jälkeen. Näin pysyimme tarpeen tullen tekemään aineistoon tarkennuksia. Tutkimuksemme aineiston keruun, analysoinnin ja raportoinnin luotettavuutta lisäsi myös se, että tutkimusta oli tekemässä yhden sijaan kaksi tutkijaa.

Tutkimuksemme luotettavuuteen saattoi vaikuttaa heikentävästi meidän kokemattomuutemme tutkijoina. Aineistoja litteroidessa huomasimme, että olisimme voineet rajata vanhempien keskustelua tarkemmin, sillä se eksyi välillä varsinaisesta aiheesta. Toisaalta tällainen vapaamuotoinen jutustelu loi haastatteluihin rennon ja välittömän ilmapiirin. Mielestämme haastateltavat äidit vastasivatkin avoimesti ja rehellisesti kysymyksiimme. Lisäksi haastattelujen teemarunko (liite 1) oli onnistunut, sillä vanhemmat ymmärsivät kysymyksemme ja käyttämämme termistön ongelmitta.

7 EETTISYYS

Eettisesti hyvä tutkimus edellyttää, että sen teon aikana noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä (Hirsjärvi ym. 2009, 23). Hyvä tieteellinen käytäntö tarkoittaa tiedeyhteisön tunnustamien toimintatapojen noudattamista, yleistä huolellisuutta sekä tarkkuutta tutkimustyössä. Sillä tarkoitetaan myös tutkimuksen yksityiskohtaista suunnittelua, toteuttamista ja raportointia sekä muiden tutkijoiden työn ja saavutusten asianmukaista huomioon ottamista. (Mäkinen 2006, 24–25.)

Eettinen pohdinta on kuulunut opinnäytetyöprosessimme jokaiseen vaiheeseen. Eskolan ja Suorannan (1998, 52) mukaan jokainen tutkimus sisältää useita eri päätöksiä, joiden aikana tutkijan etiikka joutuu koetukselle lukuisia kertoja. Jo tutkimusaiheen valinta on eettinen kysymys. Tärkeää on pohtia, kenen ehdoilla tutkimusaihe valitaan ja miksi tutkimukseen ylipäättään ryhdytään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 129.) Tutkimusaiheemme valintaan liittyi vahvasti kiinnostuksemme avointa varhaiskasvatusta kohtaan. Toisaalta aihevalintaan vaikutti myös yhteistyökumppanimme toiveet aiheen rajaamisesta.

Ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen eettisen perustan muodostavat ihmisoikeudet (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131). Ihmisiin kohdistuvassa tutkimuksessa ensisijaista on tutkittavan ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, hakupäivä 22.4.2012). Ihmisen itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan antamalla hänelle mahdollisuus kieltäytyä tutkimukseen osallistumisesta (Hirsjärvi ym. 2009, 25). Tutkimukseen osallistuvilla on myös selvitettävä tutkimuksen tavoitteet, menetelmät ja mahdolliset riskit (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131). Annoimme jokaiselle tutkimukseen osallistuvalla vanhemmalle riittävästi tietoa tutkimuksesta selvittämällä heille sen tarkoituksen ja tavoitteen. Lisäksi painotimme vanhemmille haastattelun osallistumisen vapaaehtoisuutta ja sitä, että meillä on vaitiolovelvollisuus. Haastattelussa huomioimme jokaisen vanhemman yksilöllisyyden ja annoimme heille kaikille tasa-arvoisen mahdollisuuden osallistua keskusteluun.

Tuomen ja Sarajärven (2009, 131) mukaan kaikkien tutkimukseen osallistujien on jäävä nimettömiksi. Tutkimuksesta saatua aineistoa on käsiteltävä niin, että osallistujien anonymisuus taataan. Tutkimuksen eettisyyden turvaamiseksi kiinnitimme siis huomiota

vanhempien intymiteettisuojaan eli huolehdimme siitä, että heidän henkilöllisyytensä eivät paljastu raportoinnissamme. Käytimme haastattelujen litterointivaiheessa vanhempien tunnistamiseen kirjain- ja numeroyhdistelmää, esimerkiksi V1. Tutkimustuloksista jätimme nämä tunnisteet kuitenkin pois, sillä emme nähneet perustetta haastateltavien vanhempien kokemusten erottelemiselle. Näin haastateltavien kokemuksia ei voi yhdistellä tutkimustuloksista kokonaisuuksiksi, mikä lisää heidän anonymiteettiään.

Tutkimuksen eettisyyteen liittyy epärehellisyyden välttäminen tutkimusprosessin kaikissa vaiheissa. Toisten tuottamaa tekstiä ei saa plagioida. Raportointi ei myöskään saa olla puutteellista tai harhaanjohtavaa, ja käytetyt menetelmät tulee selostaa huolellisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 25–26.) Emme ole tutkimuksessamme käyttäneet toisten tekstejä omina ajatuksina, vaan olemme merkinneet käyttämämme lähteet asianmukaisesti. Lisäksi olemme selostaneet tutkimuksemme eri vaiheet mahdollisimman selkeästi ja totuudenmukaisesti. Tutkimuksemme eettisyyttä lisää myös se, että hankimme tutkimuksen tekoon tarvittavan tutkimusluvan (liite 2) ennen tutkimuksen toteuttamista.

Tutkimuksesta saatujen tietojen tulee olla luottamuksellisia. Tietoja ei käytetä muuhun kuin luvattuun tarkoitukseen, eikä niitä luovuteta ulkopuolisille. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.) Tietoja julkaistaessa tulee huolehtia myös luottamuksellisuuden säilymisestä (Eskola & Suoranta 1998, 57). Olemme käsitelleet haastatteluaineistoa luottamuksellisesti, emmekä ole missään vaiheessa luovuttaneet sitä ulkopuolisille. Litteroimme haastattelut kuulokkeiden avulla, jolloin mahdolliset ulkopuoliset eivät niitä kuulleet. Hävitimme tutkimuksen haastatteluaineistot ja äänitetyt haastattelut opinnäytetyöprosessin loppuvaiheessa.

8 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessin alussa oli selvää, että työmme aihe suuntautuu avoimeen varhaiskasvatukseen. Olimme molemmat tutustuneet avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan edellisessä ammattiharjoittelussamme ja huomanneet sen olevan ajankohtainen sekä vähän tutkittu aihe. Varsinainen opinnäytetyöprosessi alkoi keväällä 2011, minkä aikana aloimme tutustua laajasti avointa varhaiskasvatusta käsittelevään ammattikirjallisuuteen ja aiempiin aiheesta tehtyihin tutkimuksiin. Niiden pohjalta hahmottui tutkimuksemme viitekehys. Alkusyksystä 2011 yhteistyökumppaniksemme varmistui Oulun kaupunki. Kävimme keskustelemassa Oulun kaupungin päivähoidon palveluohjaajan kanssa ja saimme häneltä sekä neuvoja että tukea aihevalinnallemme.

Tutkimussuunnitelman teon aikana laajensimme teoreettista tietämystämme opinnäytetyöhömmme liittyvistä aiheista. Suunnitelman teko onnistui meiltä jouhevasti ja saimmekin tutkimusluvan jo loppuvuodesta 2011. Sen jälkeen kävimme keskustelemassa aiheestamme yhteistyökumppaneiksi lupautuneiden avointen päiväkotien henkilökuntien kanssa. He olivat innostuneita opinnäytetyömme aiheesta ja lupasivat tukea meitä parhaansa mukaan. Vierailimme tammikuussa 2012 perheryhmissä ja keräsimme vapaaehtoisia asiakasvanhempia osallistumaan tutkimukseemme. Haastattelut toteutimme helmikuussa 2012.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli kuvailla asiakasperheiden vanhempien kokemuksia Oulun avointen varhaiskasvatuspalveluiden perheryhmien toiminnasta. Halusimme tehdä tutkimuksemme asiakasvanhempien näkökulmasta, sillä he osasivat kertoa sekä omia että lastensa kokemuksia aiheesta. Laadullisen tutkimuksemme tutkimusmenetelmänä käytimme teemahaastattelua. Haastattelimme yhteensä seitsemää vanhempaa kahdessa eri ryhmässä. Teemahaastattelun ja ryhmähaastattelun käyttö tutkimuksemme aineiston keruussa oli mielestämme oikea valinta. Haastattelutilanteet olivat luontevia, minkä vuoksi vanhemmat pystyivät tuomaan kokemuksensa esille avoimesti ja rehellisesti. Teemahaastattelun avulla saimme kerättyä laajan ja monipuolisen tutkimusaineiston sekä vastaukset asettamiimme kysymyksiin. Teemahaastattelurunko (liite 1) antoi meille tukea haastattelujen aikana. Sen avulla muistimme käsitellä kaikki haluamamme asiat loogisessa järjestyksessä. Ryhmähaastattelu mahdollisti asiakasvanhempien kokemusten

vaihdon, mikä lisäsi keskustelun innokkuutta sekä avarsi myös meidän näkökulmaamme aiheeseen. Toisaalta vanhempien innostuessa keskustelemaan yhdessä, saattoi keskustelu välillä eksyä hieman aiheesta. Vanhempien välisen keskustelun ansiosta ryhmähaastattelu antoi kuitenkin mielestämme selvästi enemmän tutkimuksen kannalta hyödyllistä tietoa, kuin yksilöhaastattelu olisi tuottanut.

Haastatteluista saadun tutkimusaineiston analysoimme käyttäen teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Tavoitteenamme oli saada selkeä kuvaus tutkimuksen aiheesta, missä onnistuimme teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla. Se mahdollisti viitekehyksen hyödyntämisen aineiston hankinnassa, analyysin teossa sekä raportoinnissa. Teoriaohjaava sisällönanalyysi antoi meille myös tilaa ottaa huomioon tutkimuksessa esiin nousseet uudet asiat. Koimme analyysivaiheen melko haastavana ja aikaa vievänä, sillä meillä kummallakaan ei ollut aiempaa kokemusta tutkimuksen tekemisestä. Aineiston läpikäyminen sekä siitä oleellisen tiedon löytäminen ja luokittelu tuntui meistä aluksi vaikealta. Alkukahvatuksien jälkeen onnistuimme kuitenkin analysoimaan aineiston niin, että vanhempien kokemukset tulevat esille todenmukaisesti sellaisina, kuin he ne itse ilmaisivat. Näin saimme vastauksen tutkimustehtäväämme.

Tutkimustulosten mukaan avoimen varhaiskasvatuksen perheryhmä tukee ja edistää koko perheen kokonaisnaisvaltaista hyvinvointia. Vanhemmat saavat perheryhmästä vertaistukea ja uusia sosiaalisia suhteita, joiden avulla he saavat voimaa arjessa jaksamiseen. Lapset puolestaan saavat tukea kasvuunsa ja kehitykseensä. Lisäksi perheryhmän ammattilaisilta saatu tuki vahvistaa vanhemmuutta sekä lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutussuhdetta.

Opinnäytetyön tekeminen kahdestaan on ollut antoisaa ja mielekästä. Ryhdyimme yhteistyöhön, koska olemme tehneet aiempiakin töitä yhdessä ja tiesimme, että työskentelytapamme sopivat hyvin yhteen. Yhdessä aihetta reflektoimalla pystyimme ymmärtämään opinnäytetyöprosessia kokonaisvaltaisemmin. Toisen kanssa työskentely kehitti myös ryhmätyötaitojamme sekä ongelmanratkaisukykyämme. Lisäksi saimme aina tarvittaessa toisiltamme tukea ja kannustusta. Kaiken kaikkiaan koemme yhteistyömme onnistuneen erinomaisesti koko opinnäytetyöprosessin ajan.

Opinnäytetyöprosessi on kehittänyt ammatillisuuttamme laajasti. Sen läpikäyminen on tuonut ammatillisuuteemme tutkimuksenteon ja työn kehittämisen perusvalmiuksia. Olemme harjaantuneet etsimään luotettavia lähteitä ja hyödyntämään niitä työssämme. Lisäksi olemme oppineet tutkimuksen teon teoriaa ja käytäntöä. Uuden tutkimuksen teko olisi nyt varmasti huomattavasti helpompaa, kun tiedämme enemmän erilaisista aineiston keruu- ja analysointitavoista sekä tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden arviointikriteereistä.

Varhaiskasvatuksen ammattilaisen osaamiseen kuuluu yhteiskunnan arvojen ja toimintatapojen sisäistäminen, oman kasvattajuuden ja sen taustalla olevien arvojen ja eettisten periaatteiden tiedostaminen sekä oman toiminnan jatkuva reflektointi. Ammattilaisen toimintaa ohjaa hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuuden ymmärtäminen. Perustan osaamiselle luovat sekä ammatillinen että koulutuksen tuottama tieto ja kokemus. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 16–17.) Oma lastentarhanopettajan kel- poisuuteen liittyvä osaamisemme kehittyi tutkimusprosessin aikana. Perehtyminen asia- kasvanhempien kokemuksiin avointen varhaiskasvatuspalveluiden toiminnasta auttoi meitä ymmärtämään, mitä vanhemmat varhaiskasvatuksen ammattilaisilta odottavat. Pystymme nyt tulevina sosiaalialan ammattilaisina ja lastentarhanopettajina tukemaan paremmin lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutussuhdetta sekä vastaamaan asia- kasperheiden tarpeisiin.

Ammatillisena oppimistavoitteenamme oli vahvistaa sosiaalialan kompetenssien hallin- taa. Niitä ovat sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan pal- velujärjestelmäosaaminen, reflektiivinen kehittämis- ja johtamisosaaminen, yhteiskun- nallinen analyysitaito sekä yhteisöllinen osaaminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen (Oulun seudun ammattikorkeakoulu 2008).

Opinnäytetyöprosessi on kehittänyt **eettistä osaamistamme**. Se näyttäytyy sosiaalialan arvojen ja ammattieettisten periaatteiden sisäistämisenä sekä niiden mukaan toimimise- na (Oulun seudun ammattikorkeakoulu 2008). Olemmekin huomioineet opinnäyte- työmme kaikissa vaiheissa sosiaalialan ammattieettiset ohjeet. Niissä korostetaan asiak- kaan itsemääräämisoikeutta, osallistumisoikeutta, oikeutta tulla kohdatuksi kokonaisval- taisesti ja oikeutta yksityisyyteen (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Ta- lentia ry 2005, 8). Haastatteluissa otimme huomioon jokaisen vanhemman yksilöllisyy-

den ja ainutkertaisuuden. Lisäksi toiminnan eettisyyden takaamiseksi olemme hankkineet tarvittavat luvat sekä Oulun kaupungilta (liite 2) että haastatteluihin osallistuneilta vanhemmilta. Olemme myös huolehtineet siitä, ettei tutkimuksemme raportoinnista tunnista tutkimukseemme osallistuneita vanhempia tai avoimia päiväkotia.

Asiakastyön osaamisessa korostuvat ammatillisen yhteistyösuhteen luominen, asiakaslähtöinen työote sekä asiakkaan osallisuuden vahvistaminen (Oulun seudun ammattikorkeakoulu 2008). Opinnäytetyömme avulla olemme halunneet vahvistaa avoimen varhaiskasvatuksen asiakasvanhempien osallisuutta tuomalla julki heidän kokemuksiaan perheryhmän toiminnasta. Koemme asiakastyön osaamisemme syventyneen myös asiakaslähtöisen työotteen osalta, sillä lähestyimme avointa varhaiskasvatusta nyt työntekijän sijaan vanhemman näkökulmasta.

Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen käsittää hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta tukevien palvelujärjestelmien ja niiden lainsäädännön tuntemisen. Lisäksi tässä osaamisalueessa korostetaan moniammatillisissa verkostoissa toimimista ja palveluiden kehittämistä. (Oulun seudun ammattikorkeakoulu 2008.) Opinnäytetyömme tarkoituksena on auttaa Oulun kaupunkia kehittämään avointen varhaiskasvatuspalveluiden perheryhmiä. Olemme tutkimuksemme aikana syventäneet tietämystämme varhaiskasvatukseen liittyvistä laeista, joiden pohjalta olemme ymmärtäneet tarkemmin varhaiskasvatuksen palvelujärjestelmää.

Reflektiiviseen kehittämis- ja johtamisosaamiseen sisältyy tutkivan ja reflektiivisen työotteen sisäistäminen. Osaamisalueessa painotetaan käytäntöpainotteista tutkimuksellista osaamista ja uuden tiedon tuottamista sekä työyhteisössä esimiehenä ja aktiivisena jäsenenä toimimista. (Oulun seudun ammattikorkeakoulu 2008.) Opinnäytetyöprosessin aikana olemme reflektoineet omia käsityksiämme keskusteluissa ohjaavien opettajien, opponenttien sekä etenkin toistemme kanssa. Reflektiivisen kehittämisosaamisemme syventämiseen vaikutti olennaisesti opinnäytetyön vertaisarviointi. Vertaisarvioijiltamme sekä itse toisten opinnäytetyölle vertaisarvioijina toimimalla saimme oman työmmme tarkasteluun uudenlaisia näkökulmia. Opinnäytetyön teon aikana olemme myös oppineet suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan tutkimusprosessia.

Yhteiskunnallisella analyysitaidolla tarkoitetaan yhteiskunnallisten sidosten ymmärtämistä yksilön elämässä sekä yksilön ja yhteiskunnan välisten suhteiden selittämistä erilaisten teoreettisten ja toiminnallisten näkökulmien kautta (Oulun seudun ammattikorkeakoulu 2008). Tutkimuksen teon aikana olemmekin pohtineet yhteiskunnan vaikutusta lapsiperheiden elämään ja hyvinvointiin. Koska yhteiskunnan rooli lapsiperheiden tukemisessa on jatkuvassa kasvussa, tarvitsevat lapsiperheet tulevaisuudessa yhä enemmän sen järjestämiä avoimia ja matalan kynnyksen palveluita.

Yhteisöllinen osaaminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen sisältää yhteisöjen toimintaperiaatteiden ja erilaisten kulttuurien ymmärtämisen sekä kansallisuutta tukevan yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistamisen (Oulun seudun ammattikorkeakoulu 2008). Opinnäytetyöprosessin kuluessa yhteiskunnallinen näkökulmamme on laajentunut perehtyessämme aiheeseen liittyviin ajankohtaisiin keskusteluihin ja monipuoliseen lähdekirjallisuuteen. Olemme huomanneet avoimen varhaiskasvatuksen olevan yksi luontevimmista tavoista tukea asiakasperheitä osallistumaan yhteisölliseen toimintaan.

Mielestämme tietoa avoimesta varhaiskasvatuksesta tulisi lisätä. Kokemuksemme mukaan harva edes on kuullut avoimen päiväkodin toiminnasta. Aktiivisemmalla ja päämäärätietoisemmalla tiedottamisella voitaisiin avoimelle varhaiskasvatukselle saada uusia asiakkaita. Jos avoimet varhaiskasvatuspalvelut olisivat kiinteämpi osa yleisiä varhaiskasvatuspalveluja, osaisivat perheet helpommin hakeutua mukaan niiden toimintaan. Alilan ja Portellin (2008, 69) mukaan avoimen varhaiskasvatuksen yhteinen valtakunnallinen määrittely helpottaisikin avoimen varhaiskasvatuksen aseman muotoutumista yhdeksi tärkeäksi osaksi varhaiskasvatuspalveluja. Lisäksi se selkeyttäisi avoimen varhaiskasvatuksen roolia suhteessa muihin avoimiin lapsi- ja perhepalveluihin sekä edistäisi myös ammattilaisten välistä dialogia, toiminnan kehittämistä ja valtakunnallista tilastointia.

Haastattelimme opinnäytetyötämme varten yhteensä seitsemää vanhempaa kahdesta oululaisesta avoimen päiväkodin perheryhmästä. Koska kohdejoukko oli melko pieni, jatkotutkimuksena tutkimustamme voitaisiin laajentaa koskemaan useampaa asiakasvanhempaa useammasta avoimesta päiväkodista eri puolilta Suomea. Näin voitaisiin selvittää, ovatko saamamme tutkimustuloksen Oulun avoimen varhaiskasvatuksen perheryhmästä yleistettävissä koskemaan koko Suomea. Tutkimuksessa voitaisiin myös

vertailla eri paikkakuntien avointen varhaiskasvatuspalveluiden järjestämisen tasoa. Koska tutkimme opinnäytetyössämme avoimen varhaiskasvatuksen perheryhmiä asiakasvanhempien näkökulmasta, mielenkiintoisena jatkotutkimuksena voitaisiin lisäksi tutkia esimerkiksi sitä, millaisia kokemuksia avointen varhaiskasvatuspalveluiden ammattilaisilla on asiakasperheiden tukemisesta avoimessa päiväkodissa.

Toivomme, että Oulun kaupunki pystyy tutkimuksestamme nousseiden kehittämissuositusten avulla kehittämään avoimen varhaiskasvatuksen perheryhmien toimintaa. Lisäksi toivomme on, että Oulun avoimen varhaiskasvatuksen ammattilaiset saisivat opinnäytetyöstämme uusia näkökulmia jokapäiväiseen työhönsä. Uskomme myös aiheestamme kiinnostuneiden tai sitä omassa opinnäytetyössään käsittelevien opiskelijoiden hyötyvän tutkimuksestamme.

LÄHTEET

Aaltonen, S. & Kurvinen, K. 2004. Oulun keskustan avoimen päiväkodin vanhempien kokemuksia vertaistuesta. Teoksessa A-M. Puroila (toim.) Kehittyvä perhetyö. Oulu: Oulun kaupungin painatuskeskus, 106–118.

Aaltonen, S. & Räättäri, M. 2005. Vihreän talon polku projektissa. Teoksessa M. Hiitola-Moilanen (toim.) Kehittämisen polkuja perhetyössä. Oulu: Oulun kaupungin painatuskeskus, 102–109.

Alasuutari, M. 2010. Suunniteltu lapsuus. Keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa. Tampere: Vastapaino.

Alila, K. & Portell, T. 2008. Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen. Avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytila ja kehittämistarpeet 2007. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2008: 14. Helsinki: Yliopistopaino.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hakkarainen, P. 1990. Motivaatio, leikki ja toiminnan kohteellisuus. Jyväskylä: Kirjapaino Oma.

Helenius, A. 1993. Leikin kehitys varhaislapsuudessa. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Helminen, J. 2006. Elämä koettelee, tuki kannattelee. Sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Juva: WS Bookwell Oy.

Hintsala, M. 2008. Avoin päiväkotikielto vanhemmuuden kontekstina. Lapin yliopisto. Kasvatustiede. Pro gradu -tutkielma.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Jantunen, T. & Rönöberg, P. 1996. Anna lapsen leikkiä. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.

Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opa varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kinnunen, T. 2006. Vertaistuki erityislapsen vanhempien voimavarana. Tampere: Juvenes Print Oy.

Laine, T. 2001. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 26–43.

Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Latvala, E. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2001. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: Sisällönanalyysi. Teoksessa S. Janhonen & M. Nikkonen. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Juva: WS Bookwell Oy, 21–43.

Lukkarinen, H. 2003. Ihmisten kokemukset hoitotieteellisenä tutkimusilmiönä: fenomenologinen lähestymistapa. Teoksessa S. Janhonen & M. Nikkonen. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Juva: WS Bookwell Oy, 116–164.

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.

Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2008. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Oulun kaupungin sosiaali- ja terveystoimi. 2007. Sosiaali- ja terveyslautakunnan toimintakertomus vuodelle 2007. Hakupäivä 25.4.2012
http://www.oulu.ouka.fi/sote/hallinto/Tilinpaatoskirja_tilaaaja07.pdf.

Oulun kaupunki. 2011. Avoin varhaiskasvatus. Hakupäivä 11.9.2011
<http://www.ouka.fi/sote/paivahoito/avoinvarhaiskasvatus.html>.

Oulun seudun ammattikorkeakoulu. 2008. Koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit, 02/2008. Sosiaalialan koulutusohjelma.

Perusopetuslaki 21.8.1998/628.

Rantala, A. 2002. Perhekeskeisyys – Puhetta vai todellisuutta? Työntekijöiden käsitykset yhteistyöstä erityistä tukevan lapsen perheen kanssa. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Hakupäivä 8.11.2011
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_1_2.html.

Sinkkonen, J. 1997. Lapsen kanssa hyvinä ja pahoina päivinä. Juva: WSOY.

Sinkkonen, J. 2001. Leikin alkulähteillä. Teoksessa M. Kahri. Lapsen arki on leikkiä. Ensiaskeleet 0–3-vuotiaan maailmaan. Kauhava: Kauhavan kirjapaino, 9–15.

Soininen, P. 2001. Leikin alkulähteillä. Teoksessa M. Kahri. Lapsen arki on leikkiä. Ensiaskeleet 0–3-vuotiaan maailmaan. Kauhava: Kauhavan kirjapaino, 17–21.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9. Hakupäivä 30.3.2012 <http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/varhais2/kasvatus.pdf>.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2005. PERHE-hanke: Perhepalvelujen kumppanuusohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 2005:4. Helsinki: Yliopistopaino.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2007. Varhaiskasvatuksen kehittämisen suuntaviivoja lähivuosille. Väliraportti varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan työstä. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:13. Helsinki: Yliopistopaino.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2008. STM esittää: Avoimia varhaiskasvatuspalveluja tarvitaan lisää. Tiedote 107/2008. Hakupäivä 24.4.2012
<http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/-/view/1260521>.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2008. Varhaiskasvatus vuoteen 2020. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:72. Helsinki: Yliopistopaino.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2009. Esitys varhaiskasvatusalan koulutuksen valtakunnalliseksi arvioimiseksi. Varhaiskasvatuksen koulutusten arvioinnin valmisteluryhmän raportti. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:29. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunta. Hakupäivä 2.5.2012
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-9931.pdf.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Ammattieettinen lautakunta. 2005. Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Helsinki: Painotalo Auranen Oy.

Sosiaalihuoltolaki 17.9.1982/710.

Suviaro-Laukka, K. 2004. Käsityksiä perhetyöstä ja sen menetelmistä. Teoksessa A-M. Puroila (toim.) Kehittyvä perhetyö. Oulu: Oulun kaupungin painatuskeskus, 99–118.

Tarkka, M-T. 1996. Äitiys ja sosiaalinen tuki. Ensisynnyttäjän selviytyminen äitiyden varhaisvaiheessa. Väitöskirja. Tampereen yliopisto.

- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Törrönen, M. 2012. Onni on joka päivä. Lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Tallinna: Raamatutrukikoda.
- Uusimäki, M. 2005. Perhetyötäkö kaikki? Oulu: Oulun kaupungin painatuskeskus.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Oppaita 56. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Vesterinen, M-L. 2011. Sote-ennakointi - varhaiskasvatuksen tulevaisuuden ennakointi. Hakupäivä 2.5.2012 http://www.ekky.fi/sote/documents/loppuraportti_13.pdf.
- Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2006. Lapsuus. Erityinen elämänvaihe. WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Viljamaa, M-L. 2003. Neuvola tänään ja huomenna. Vanhemmuuden tukeminen, perhekeskeisyys ja vertaistuki. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.
- Vuorinen, M. 2002. Meidän ryhmä – hyvä juttu. Kokemuksia ja tuloksia omaaputoiminnasta. Mielenterveyden Keskusliitto. Vantaa: Printway Oy.
- Vähänen, L. 2004. Mitä on omaehtoinen leikki? Teoksessa M. Hintikka, A. Helenius & L. Vähänen. Leikistä totta. Omaehtoisen leikin merkitys. Hämeenlinna: Karisto Oy:n kirjapaino, 41–57.
- Winnicott, D.W. 2002. Playing and Reality. New York: Brunner-Routledge.

LIITTEET

LIITE 1: Teemahaastattelurunko

LIITE 2: Tutkimuslupa

LIITE 3: Analyysikaaviot

1. Taustatiedot
 - Lasten määrä ja iät sekä hoidon järjestäminen
 - Perhemuoto
 - Asiakkuuden kesto
 - Ketkä ja kuinka usein perheestänne käyvät perheryhmässä?

2. Asiakkuus
 - Tiedonsaanti
 - Perheryhmään tuleminen syy
 - Vastaanotto
 - Ennakko-odotukset ja käytäntö
 - Kehittämisideat

3. Lapsen etu
 - Lapsen viihtyminen
 - Lapsen hyöty
 - Lapsen mielipuuhat perheryhmässä
 - Kehittämisideat

4. Vanhempien etu ja kasvatuskumppanuus
 - Viihtyminen
 - Hyöty vanhemmille
 - Varhaiskasvatuksen ammattilaisten läsnäolon merkitys
 - Keskusteluaiheet
 - Odotukset
 - Kehittämisideat

Onko vielä jotain, mitä haluaisitte kertoa?

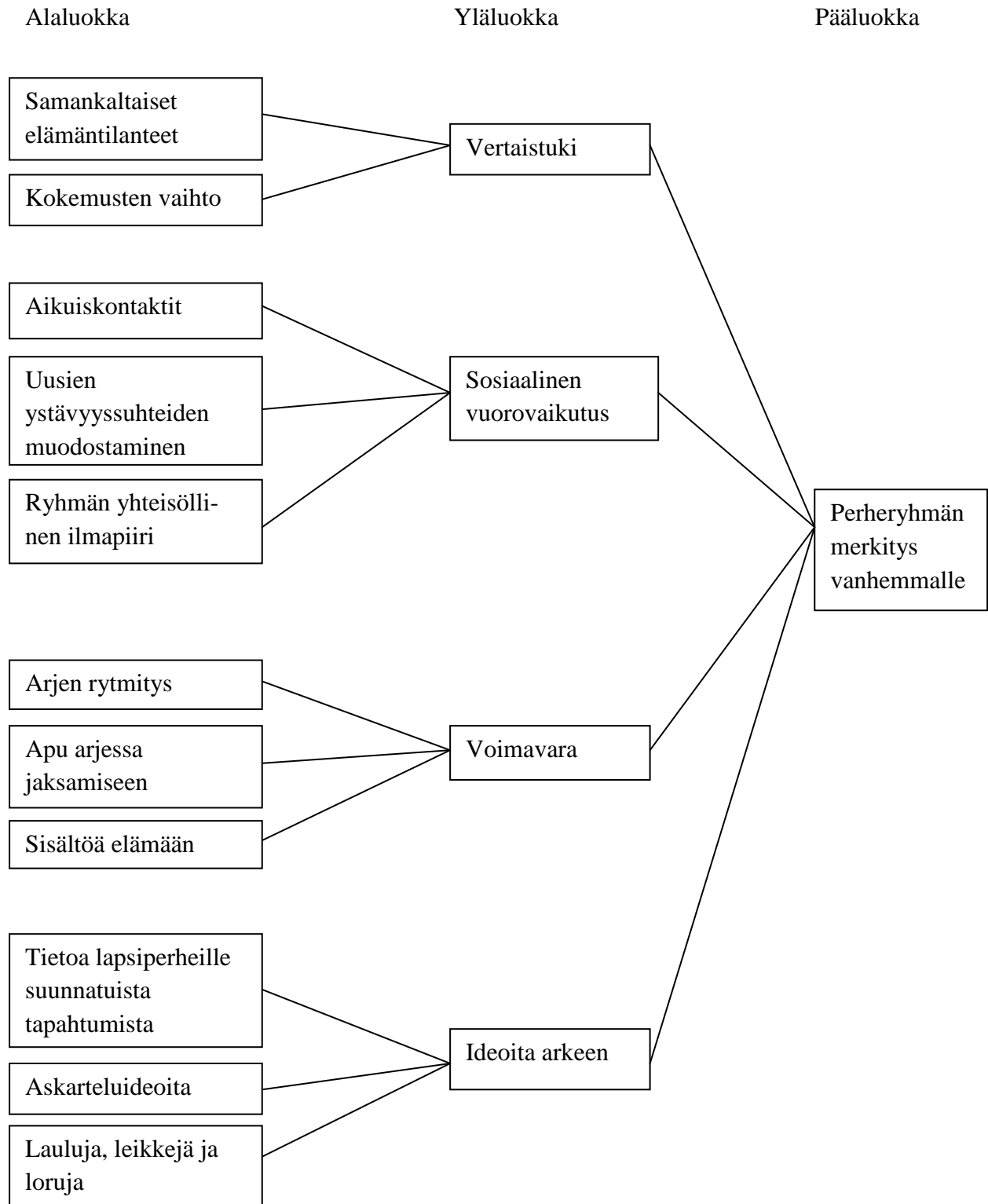

Oulun kaupunki
 Sosiaali- ja terveystoimi
 Päivähoito- ja perhetyö
 Palvelujohtaja, päivähoito

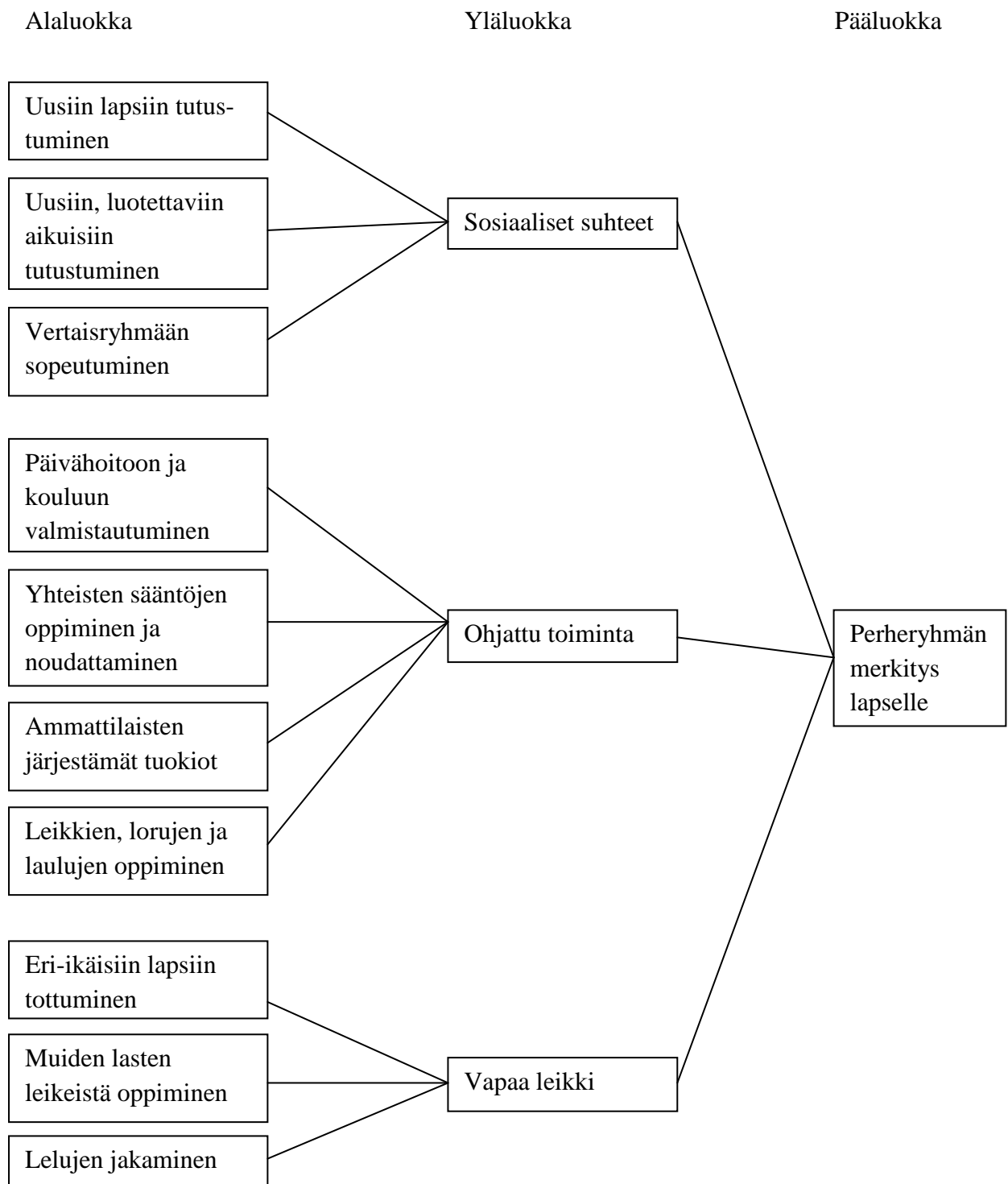
Päätös
 Päivämäärä
 25.11.2011

211 §
 Dnro
 OUKA : 4646
 /045/2011

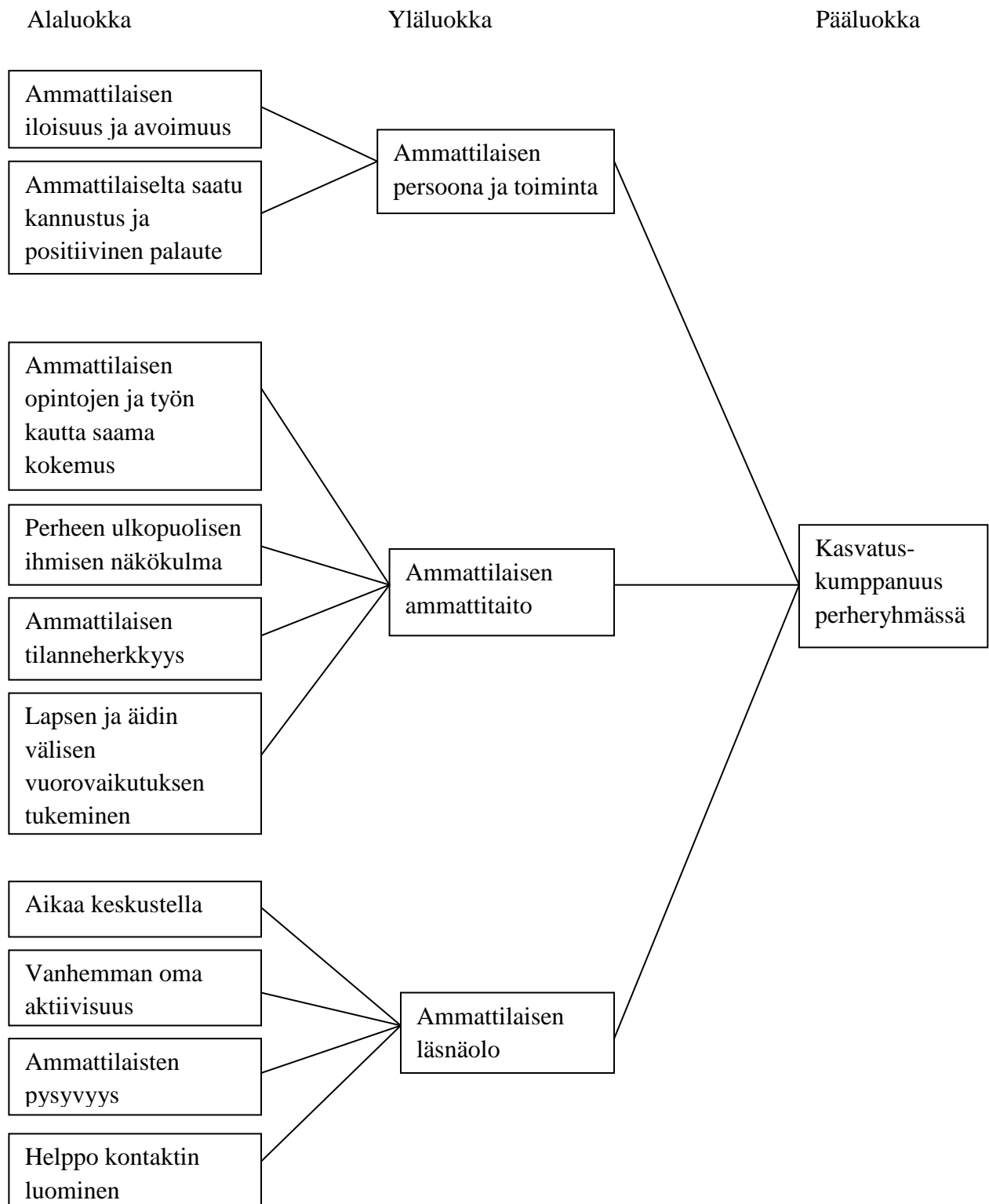
ASIANOSAINEN/ ASIA	Planting Jenni/Vanhempien kokemuksia Oulun kaupungin avointen varhaiskasvatuspalvelujen perheryhmän toiminnasta/Oulun seudun ammattikorkeakoulu	
LAUSUNNON ANTAJAT/ LAUSUNNOT		
PÄÄTÖS/PERUSTELUT	Hyväksytään opinnäytetyön suorittaminen hakemuksen mukaisesti. Yksi kappale valmiista työstä on toimitettava päivähoiton käyttöön päätöksen tekijälle.	
ALLEKIRJOITUKSET	Päätöksen tekijä <i>Ulla Rissanen</i> Ulla Rissanen Palvelujohtaja, päivähoito	Päätösluettelon pitäjä <i>Anne Niskakoski</i> Anne Niskakoski johton sihteeri
OIKAISUVAATIMUS- VIRANOMAINEN	Tähän päätökseen ei ole oikaisuvaatimusoikeutta.	
ILMOITUS OTTO- OIKEUTETULLE VIRANOMAISELLE		
TIEDOKSI ANTAMINEN/ NÄHTÄVILLÄ	Hakija	

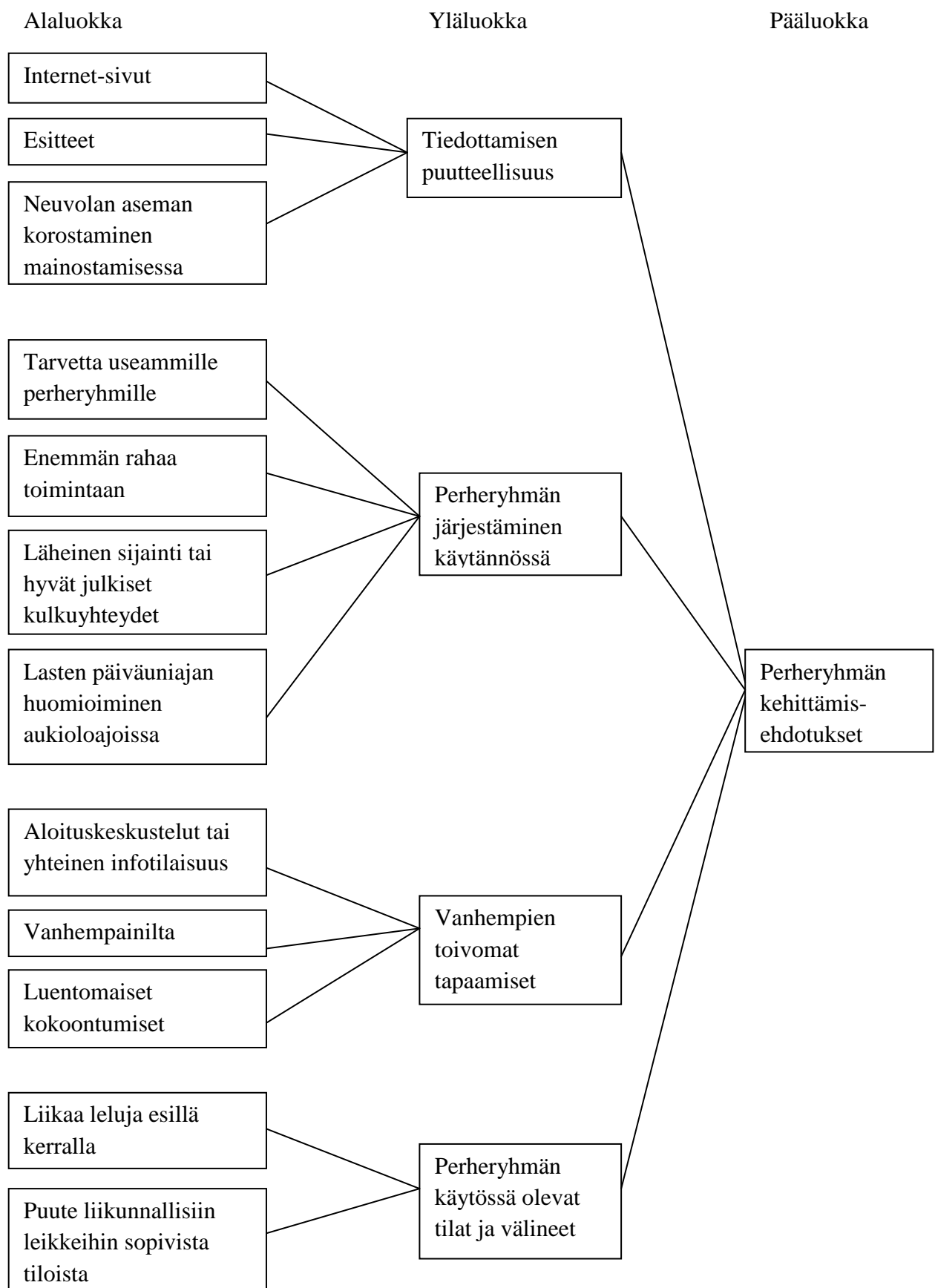
KUVIO 1. Perheryhmän merkitys vanhemmalle

KUVIO 2. Perheryhmän merkitys lapselle

KUVIO 3. Kasvatuskumppanuus perheryhmässä

KUVIO 4. Perheryhmän kehitysehdotukset